

BÂNET SU'ÂD KASİDESİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR- IN TESBİTİ ÜZERİNE-I

Abdussamed YEŞİLDAĞ*

Özet

Bânnet Su'âd kasîdesi, Hz. Peygamberin huzurunda okunmuş ve hediye olarak da hırka-i saadete nail olmuş olan bir kasidedir. Câhiliye şiirinin tüm özelliklerini taşıyan bu kaside her dönemde edebiyat alanında el üstünde tutulmuştur. Söz konusu kaside üzerine şerhler, tahmisler, taştirler; tahkikler, modern edebiyatla beraber makaleler ve bilimsel çalışmalar yapılmıştır.

Bu çalışmamızda kaside üzerine yapılan şerh, tahmis ve taştir ve muaraza yazan müelliflerin biyografilerini vereceğiz. İleriki dönemlerde de makalemizin ikinci bölümü olarak kaside üzerine yapılan tercümeleler, tahkikler, müstakil eserler ve makaleler listesini verme arzundayız.

Anahtar Kelimeler: Kasîde, Ka'b b. Zuheyr, Şerh, Tahmis.

THE EVALUATION OF THE WORKS ON BÂNAT SU'ÂD QASÎDA-I

Summary

Bânat Su'âd qasîda is a qasîda which was read in the presence of The Prophet and had the distinct honor of becoming one of the parts of Holy Mantle of the Prophet (Hırka-i Saadet) as a gift. This qasîda, having all the characteristics of the Ignorance Era, has attracted great respect in the field of Literature at all times. Many comments, explanations, queries and with the rise of Modern Literature articles and scientific studies have been performed on this qasîda.

This article focuses on the biographies of the writers that have performed comments, explanations, queries and disputes on the qasîda. Another essay focusing on a list of the translations, queries, distinctive works and articles will hopefully be published in the near future.

Keywords: Qasîda, Ka'b b. Zuhair, Sharh, Takhmis.

---

* Yrd. Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Doğu Dilleri ve Edb. Bölümü, Arapça Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı, (samed26@hotmail.com)

GİRİŞ

Hassân b. Sâbit ve Ka'b b. Zuheyr'den itibaren İslâm dünyasında yetişen şairler, dehâ ve sanatlarının en olgun ürünlerini Hz. Peygamber için yazmış oldukları kasîdelerde ortaya koymuşlardır. Fakat bunlardan bazısının eseri sanat değerinden çok, kazandığı şöhret bakımından diğerlerinden daha şanslı sayılmaktadır. İşte bu kervanın önde gelenlerinden biri de Ka'b b. Zuheyr'dir.

“Medih/naat” edebiyatının bütünüyle günümüze intikal etmiş ilk örneği olan “*Bânet Su'âd Kasidesi*”, İslam öncesi devir şiir geleneğine uygun olarak söylenmiş güzel bir şiiirdir. Dil ve belagat açısından ön plana çıkmıştır. Anılan nitelikleri ile sonraki dönemlerde yazılan medhiye/naatlar gibi sufi çevrelerde değil, edebî mahfillerde revaç bulmuştur.

İslam Edebiyatında önemli bir yere sahip olan bu kaside ile ilim meclisleri açılmış¹, şiir üzerine pek çok şerh, tahmîs, taştîr ve mu'ârazalar yapılmıştır. Ayrıca batı dillerine de çevrilmiş, şerhli ve şerhsiz neşirleri yapılmıştır.

1. Kasidenin Şairi Ka'b b. Zuheyr

Câhiliye dönemi şâirlerinin meşhurlarından, “*Bânet Su'âd*” kasidenin şâiri, Rasûllullâh Efendimizin huzurunda okuduğu kasidenin mükâfatı olarak Efendimizin hırka-i saâdetine nâil olan Ka'b b. Zuheyrin tam adı; Ka'b b. Zuheyr b. Ebî Sulmâ Rebî'a b. Rebâh b. Kurre b. el-Hâriş b. Mâzin b. Sa'lebe b. Şevr b. Herme b. el-Esamm b. 'Uşmân b. 'Amr b. Udde b. Tâbiha b. İlyâs b. Mudar b. Nizâr'dır². Lâkabı Ebu'l-Mudarrab'tır³. Müzeyne kabilesine mensuptur. Babası, Câhiliye döneminde “şâirlerin şâiri” ünvanını alan ve muallaka sahibi yedi büyük şâirin üçüncüsü⁴ olan Zuheyr b. Ebî Sulmâ, annesi ise 'Abdullâh b. Ğatafân kabilesinden Kebşe binti 'Ammâr b. 'Adiyy b. Suheym'dir⁵.

Başta babası Zuheyr, dedesi Ebû Sulmâ, halaları Selmâ ve el-Hansâ, babasının dayısı Beşâme b. el-Ğâdir, babasının babalığı Evs b. Hacer; oğulları 'Ukbe ve el-'Avvâm olmak üzere onbir⁶ üyesinin şâir olduğu ve o dönemde hiçbir ailede olmayan çok güçlü şiir kültürüne sahip bir aileye mensuptu. Aile olarak da o dönemin en güzel hasletlere sahip insanlarıydı⁷.

Babası, Ka'b'a şiir eğitimi verirken iyi olmayan şiirleri de dilden dile dolaşır endişesiyle olgunlaşana kadar şiir söylememesini sıkı sıkıya tembihlemiş, bu işten caydırmak için onu defalarca dövmüş hatta hapsedmiştir. Ama Ka'b, babasının bu noktadaki ihtarlarına

rağmen şiir söylemeye ısrarla devam etmiştir. Bir gün babası onu imtihan etmiş, Ka‘b bu imtihanı kazanmış; bunun üzerine Ka‘b’ın şiir gücünü gören Zuheyr, ona şiir söylemesi konusunda izin vermiştir⁸.

Ka‘b da babası gibi şiirde lüzumsuz şeyleri sevmezdi. Kaynaklar Ka‘b’ın, babası Zuheyr ve kardeşi Buceyr’den daha üstün ve daha iyi bir şair olduğunu kaydetmiş⁹, Halef b. el-Ahmer (öl. 175/791) de “Zuheyr’in kasideleri olmasaydı, onu oğlu Ka‘b’a üstün saymazdım”¹⁰ demekten kendini alamamıştır.

Muhadram şâirlerden biri olan Ka‘b her yönüyle şu üç şâirden etkilenmişti. Bunlar Evs b. Hacer (öl. m. 535), Nâbiğa ez-Zubyânî (öl. m. 604) ve babası Zuheyr b. Ebî Sulmâ (öl. m. 610) dır. Özellikle babasından etkilenmesinin en büyük sebebi, onun râvisi olmasıdır¹¹. el-Hutay’a da Ka‘b’ın râviliğini yapmıştır¹².

Kaynaklarda doğum tarihine rastlanmayan Ka‘b’ın ölüm tarihi için Corcî Zeydân 24/644¹³, ez-Ziriklî 25/645¹⁴, ‘Umer Rıdâ Kehhâle ve ‘Umer Ferrûh 26/646¹⁵ yılını; yer olarak da Şam’ı kaydetmişlerdir.

Kaynaklar, onun Müslüman olması dışında hayatıyla ilgili fazla bir bilgi zikretmemişlerdir.

1.1. Ka‘b’ın Müslüman Olması

Ka‘b ve kabilesi, hicretten 7 sene önce Hz. Peygamberi duymuşlardı¹⁶. Buna rağmen Ka‘b Medine devrinin ilk yıllarında Hz. Peygamberin karşı safında yer almış, Hz. Peygamberi ve İslâmı küçük düşürmek amacıyla pekçok hicvedici şiirler söylemişti. Kendisi gibi şâir olan kardeşi Buceyr ise hicvetme hatasına düşmemiştir. Bunun sebebi de muhtemelen babasının vasiyetini¹⁷ dikkate almış olmasıdır.

Ka‘b b. Zuheyr ve kardeşi Buceyr, İslâmiyet gelince, Peygamberimizle görüşmek üzere Medîne-i Münevvere’ye doğru yola çıkmışlardı. Ebraku’l-Azzâf¹⁸ denilen yere geldiklerinde, kardeşi Buceyr:

- *Sen burada bekle, ben Medîne’ye gidip, O Peygamberi bir göreyim. Söylediklerini dinleyeyim. Doğruysa ona tâbi olayım, değilse geri gelirim*” diyerek Medineye Hz. Peygamberin yanına gitti ve Müslüman oldu. Bilâhere Mekke’nin fethine, Huneyn ve Tâif seferlerine katıldı¹⁹.

Ka‘b b. Zuheyr, kardeşi Buceyr’in müslüman olduğunu öğrenince, ona çok kızdı. Kızgınlığını, Peygamberimize ve İslâmiyete karşı hoş olmayan sözlerle dolu bir şiirde dile getirdi. Buceyr, buna tahammül edemeyip, durumu Peygamberimize arz etti. Bunun üzerine Hz. Peygamber, belki bu hoş olmayan sözlerle dolu şiir üzerine; belki müslüman bir kadına şiir yazdığı için²⁰-ki bu kadının Hz. Peygamberin amcası Ebû Tâlib’in kızı Ummu Hânî olduğu söylenmektedir²¹-

belki de Ka'b güçlü bir şâir olduğundan Müslümanları olumsuz etkiler düşüncesiyle²² "*Kim Ka'b b. Zuheyr'e rastgelirse, onu öldürsün!*"²³, buyurdu.

Ka'b'ın uğrayacağı âkıbetin dehşetli olacağını düşünen Buceyr, son bir defa kendisini ikaz edip nasihatta bulunmak üzere bir mektup yazdı. Mektupta, Hz. Peygamberi hicvedenlerin öldürüldüğünü, Kureyş'ten bazı şâirlerin, İbn Zibe'râ ve Hubeyre b. Ebî Vehb'in henüz öldürülemediğini ama onların da kaçıp izlerini kaybettirdiklerini; tövbe edip dönenleri Hz. Peygamberin affettiğini belirterek eğer müslüman olmazsa başının çaresine bakmasını söyledi²⁴.

Ka'b b. Zuheyr, kardeşi Buceyr'in mektubunu alınca, iyice köşeye sıkıştığını hissetti. Kabilesi onu reddetmiş üstelik kabilesi arasında bulunan düşmanları da, "*O, artık öldürülmüş demektir!*" diyerek dedikodu yaymışlardı²⁵. İç alemini kaplayan pişmanlıkla müslüman olmaya karar verdi. Hicretin 9. yılıydı. Kılık değiştirip, gece yollara düşerek Medine'ye vardı.

Medîne'ye varınca, gizlice Cuheyne kabîlesinden birinin evine gidip, misâfir oldu²⁶. Ka'b'ı, Hz. Peygambere götüren kişinin ismi kaynaklarda farklılık göstermektedir. Çoğu kaynaklarda Ebû Bekr²⁷'in ismi geçmektedir. Ayrıca Hz. Ali'nin desteğiyle gittiğini söyleyenler²⁸ olduğu gibi tek başına gittiğini söyleyenler²⁹ de vardır. Bu kişilerin Hz. Peygamberin "*Ka'b'ı gören öldürsün*" sözüne uymaması dikkat çekicidir.

Ertesi gün, sabah namazında Mescid-i Nebevî³⁰, ye giren Kâ'b, Resûlullah'ın huzuruna yüzü örtülü olarak çıkıp ona Kâ'b'ın tövbe edip İslâm'ı kabul etmek amacıyla geldiğini, af talebinin kabul edilip edilmeyeceğini sordu. Resûl-i Ekrem talebinin kabul edileceğini belirtince yüzündeki örtüyü açıp kendisinin Kâ'b olduğunu söyledi. Bu sırada bazı sahabiler ayaklanıp Ka'b'ın üzerine yürümek istedilerse de Hz. Peygamber onları yatıştırdı. O esnada Ka'b b. Zuheyr, bir kaside okumaya başladı.

Kaside içinde bir beyt vardı ki Resûl-i Kibriyâ Efendimiz ondan son derece memnun olmuştu. O "Tâc Beyit" şuydu:

إِنَّ الرَّسُولَ لَنُورٌ يُسْتَضَىٰ بِهِ مَهَّذٌ مِّنْ سُيُوفِ اللَّهِ مَسْأُولٌ

"*Şüphe yok ki, Resûlullâh doğru yolu gösteren bir nur, kötülükleri yok etmek için Allâh'ın sıyrılmış keskin ve yalın kılıçlardan bir kılıçtır.*"

Bu beyti duyan Resûlullâh, o anda memnuniyetinin ifadesi olarak üzerinde bulunan mübarek hırkasını çıkarıp bu büyük şâire hediye etti. Peygamber huzurunda okunarak şâirini bağışlatan bu kaside edebiyat sahasında “*Kasîdetu Bânet Su‘âd*”; Peygamber tarafından şâirine hırkasının verilmesiyle de “*Kasîdetu'l-Burde*” ismiyle meşhur oldu.

Ka‘b b. Zuheyr’in, Hz. Peygamber ile olan diyalogu kaynaklarda bâriz farklılıklar göstermektedir. Bunun sebebi olarak h. IV. yy. dan sonra yazılan eserlerde kasidenin söyleniş nedeni ve şekli üzerine çeşitli efsanevi örgüler örölmüş olma ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır³¹.

Ka‘b b. Zuheyr, Hz. Resûlullâhın bu hediyesi ile her zaman, her yerde iftihâr ederdi. Ömrünün sonuna kadar onu yanında muhafaza etti. Bir seferinde Hz. Muâviye, on bin dirhem vererek onu almak istemişti. Ka‘b, “*Resûlullâhın hırkasını giymek hususunda kimseyi nefsimde tercih etmem*” diye cevap vermişti. Fakat Hz. Muâviye, Ka‘b’ın vefatından sonra bu arzusuna nâil oldu³². Mirasçılarında yirmi bin dirhem³³ göndererek, Resûlullâhın bu mübarek Hırka-i Saâdetlerini kendilerinden aldı. Daha sonra bu mübârek hırka Emevilerden Abbâsilere, onlardan da Yavuz Sultan Selim eliyle Osmanlılara geçti. Moğolların Bağdat’ı istilasında Hulâgû tarafından yakıtıldığı fakat sonradan asıl hırkanın kurtarılmış olduğu iddia edilmiştir³⁴. Topkapı Sarayı kumaş uzmanları tarafından yapılan incelemede söz konusu hırkanın Hz. Peygamber devrine ait olduğu kanaatine varılmıştır³⁵. Bugün, Resûlullâhın bu mübarek hırkası³⁶ “Mukaddes Emânetler” arasında Topkapı Sarayının “Hırka-i Saâdet” dairesinde muhafaza edilmektedir.

Halifeler ve padişahlar savaşlarda, ayaklanmaları bastırma esnasında; tahta çıkma, kılıç kuşanma ve sünnet törenleri gibi pek çok merasimde bu hırkayı giyerlerdi. Saltanat devrinde, hükümdar, Ramazan’ın on beşinci günü Topkapı Sarayına gelir. Hırka-i Saâdet, merâsim-i mahsûsa ile açılır, başucunda bizzat hükümdar bulunduğu halde devlet ricâli ve saray memurları tarafından ziyaret edilip destimaller hediye olunurdu. Bilâhare başta valide sultan olmak üzere saray kadınları da ziyâret ederlerdi.

Hırka-ı Şerif ziyaretleri Topkapı Sarayı müze haline getirilmeye kadar (3 Nisan 1924) aynı gelenekle devam etmiştir³⁷.

2. Kasidenin Özellikleri

Kaside, Lâm kafiyesiyle Basît vezninde inşâd edilmiştir. Kasidenin beyit sayısı kaynaklarda 55³⁸, 57³⁹, 58⁴⁰, 59⁴¹ hatta 60⁴² beyit şeklinde farklılık göstermektedir. Beyit sayısında olduğu gibi

lâfızların ve beyitlerin tertibinde de farklılıklar vardır. Kaside tabirlerinin incelendiğinde, his ve hayalde câhiliye klâsiklerinden biridir.

İlim ve edebiyat meclislerinde ayrı bir yere sahip olan bu kaside de klâsik Arap kasideleri gibi, kabilesiyle göçen sevgilinin ayrılığının anılmasıyla başlayıp, sevgili Su‘âd’ın vasıflarıyla devam etmektedir. Daha sonra her şâirin tasvirde kendi gücünü denediği “*deve*” motifinde ve onu sevgiliye götürecekle devenin güzellikleri sayılmaktadır. Bu uzun girişten sonra Ka‘b, sözü kendisine getirerek müslüman olduğunu, tevbe ettiğini ve af dilediğini belirttikten sonra Hz. Peygamberin, İslâmın ve sahâbenin övgüsüne geçmektedir.

Müziksel bir havaya sahip olan kasidenin gazel bölümü klâsik Câhiliye şiirinin özelliklerini taşımaktadır. Deve tasvirinde Tarafa b. el-‘Abd, medihte ise Nâbiğa ez-Zubyânî’nin tesiri görülmektedir⁴³.

Kasidenin içeriğini 3 ana kısma ayırabiliriz:

1. Nesib bölümü: Su‘âd’ın ayrılığıyla başlayan bu bölümde Su‘âd’ın fiziksel ve ahlaki özelliklerinden bahsedilmektedir. Güzel sesli, sürmeli, güzel vücutlu bir ceylandır. Ama Su‘âd, ‘Urkûb⁴⁴ gibi verdiği sözde durmayan bir sevgilidir. Nasihat dinlememek, cefâkâr davranmak, yalan söylemek Su‘âd’ın ahlâkî yapısıdır. Ona sahip olmak isteyenler, boş hayaller peşinden koşmaktan başka bir şey yapmamaktadır.

2. Tasvir bölümü: bu bölümde deve tasviri kullanılmıştır. Bu deve soylu, hızlı, yorgunluk nedir bilmeyen, kızgın kumlarda kaybolmaya yüz tutmuş izleri bile rahatlık bulabilen, soyu temiz, şekil itibariyle erkek deveye benzeyen bir devedir.

3. Medih Bölümü: Hiç kimseden yardım almadan Hz. Peygamberin huzuruna geldiğini belirttiği bölümdür. Hakkında söylenenlerin aslında dedikodudan ibaret olduğunu, bunlara bakılarak kendisinin yargılanmaması gerektiğini, zaten af umuduyla huzura geldiğini dile getirmektedir. Hz. Peygamber, ‘Assar dağında yaşayan, tüm aslanları tek pençeyle yere seren en güçlü aslandır. Muhacirler, hicret emrine uyup Hz. Peygamberle beraber hicret etmiş ve onu yalnız bırakmamışlardır. Onların zırhları, Hz. Davud’un zırhı gibidir.

Bânet Su‘âd Kasidesi, câhiliye döneminin şiir geleneği ağır basan, dinî heyecandan yoksun; korku, ümitsizlik, dışlanma ve ölüm gibi duyguların hâkim olduğu psikolojik atmosfere sahiptir⁴⁵. Ka‘b bu şiiri söylediğinde İslâmiyetle daha yeni şereflenmiş ve bu yeni dini daha içine sindirememiştir. Ölüm korkusu ve kurtulma heyecanı içinde olan bir şâirden yıllardır sürdürdüğü geleneği bir anda bırakıp buram buram aşk ve sevgi kokan yepyeni bir şiir söylemesini, tasvir, niteleme, delil sunma ve hikmetli sözleri serd etmede âyetleri ve hadisleri kullanmasını beklemek insafsızlık olur. Kasidenin ölümden kurtulmak

amacıyla söylendiği düşüncesinde olan bazı eleştirilenler, Ka'b'ı şiiri kazanç vasıtası gören şâirler kategorisinde görmekte ve kasidenin dinî ruhtan hemen hemen yoksun olduğunu ve gerçek duyguları yansıtan bir medih olmadığını ifade etmektedirler⁴⁶.

Ama şiirde geçen:

فَقُلْتُ خَلُّوا سَبِيلِي لَا أَبَا لَكُمْ فُكُّكُمْ مَا قَدَّرَ الرَّحْمَنُ مَفْعُولُ

كُلُّ إِنْسَانٍ أُنْشَىٰ وَإِنْ طَالَتْ سَلَامَتُهُ يَوْمًا عَلَىٰ آلَةٍ خَدَاءَ حَمُولُ

- (Yardım talebimi reddedenlere) dedim ki: Çekilin yolumdan, Rahmân'ın her dilediği olur.

- Her insanoğlu ne kadar yaşarsa yaşasın bir gün mutlaka tabut üzerinde taşınacaktır.

Beyitlerine dikkat edilirse müslüman olmadan önce Ka'b'da bir vahdâniyet fikrinin bulunduğu, onun kader anlayışına sahip olduğu görülür. Şüphesiz bu fikir ve anlayışın oluşmasında babası Zuheyr'in büyük etkisi vardır. Zira o, hanîf şâirlerden olması sebebiyle çocuklarına bu duyguları aşılamış, çocuklarına yaşadıkları dönemde bir peygamber gelirse ona inanmalarını söylemişti⁴⁷.

Şiirde peygamberlikle alakalı hiçbir beyit yoktur ama Kur'ân'ın öğüt vericiliğinden bahseden şu beyit vardır:

مَهْلًا هَذَاكَ الَّذِي أَعْطَاكَ نَافِلَةً الْقُرْآنَ فِيهَا مَوَاعِيظٌ وَتَفْصِيلٌ⁴⁸

İçî hidayet öğüdü en yüce gerçekler dolu Kur'anı sana armağan eden Allah için bir savunma mühleti ver bana.

İlk bakışta babasının veya döneminin şiiri gibi gözükten kasidede "Su'âd", edebiyat tenkitçilerine göre bir semboldür⁴⁹. Su'âd, İslâmın zaferiyle biten, sırtını döndüğü cahiliye hayatının mazide kalan hislerinin vücutlaştırılmış halidir. Gerçekte ayrılan, uzaklaşıp giden şey dünyanın tatlı hayalları ve eğlenceli hayatı, Arap yarımadasına yayılmış olan ızdırap, kötülükle övünme, sınırsız özgürlüktür. Deveye binip giden Su'ad sınırsız hayallerin ve güvenliğin ifadesidir⁵⁰.

Sûfî kültüründe ise "Su'âd" bir nefsin isteklerine galip gelme mücadelesinden sonra ârif olanların vâkıf olduğu büyük bir mutluluktur. Bu yüzden de arzu edilen yüce bir gâyedir. Aynı şekilde "kene" kelimesi nefsin hevâsı ve şehvet için bir rumuzdur, kene nasıl ki insan

vücuduna yapışıp kan emerse nefis de öyle insan kalbine yapışıp kalır⁵¹.

Yukarıda Ka‘b’ın, Evs b. Hacer(öl. m. 535), Nâbiğa ez-Zubyânî (öl. m. 604) ve babası Zuheyr b. Ebî Sulmâ(öl. m. 610)’dan etkilendiğini belirtmiştik. Bu etkilenme Bânet Su‘âd kasidesinde açıkça görülmektedir. Deve tasvirinde Tarafa’nın dili, Nâbiğa ez-Zubyânî’nin teşbihi ve benzetmeleri, tasvir ve şekillendirmede de Zuheyr b. Ebî Sulmâ’nın etkisi hissedilmektedir⁵². Kasidenin Evs b. Hacer ve Zuheyr b. Ebî Sulmâ’nın sanat özellikleri taşıması, gazel ve tasvirlerde, garip lâfızların seçiminde ve hatta beyitlerin tazmininde bu iki şâirin etkisi olduğu muhakkaktır⁵³. Tıpkı Evs ile Ka‘b’ın deve tasvirini yaptıkları gibi. Meselâ Evs’in

حَرْفٌ أَخُوهَا أَبُوهَا مِنْ مُهَجَّجَةٍ   وَعُمُّهَا خَالُهَا وَجَنَاءٌ مِثْلِي⁵⁴

Dağ gibi heybetli, kardeşi, babası temiz soydan; amcası, dayısı aynı tohumdan, yumru yanaklı canlı mı canlı bir devedir.

beyti ile aynı vezindeki Ka‘b’ın

حَرْفٌ أَخُوهَا أَبُوهَا مِنْ مُهَجَّجَةٍ   وَعُمُّهَا خَالُهَا فَوَدَاءٌ شَمْلِي⁵⁵

Dağ gibi heybetli, kardeşi, babası temiz soydan; amcası, dayısı aynı tohumdan, uzun boyunlu süratli bir devedir.

beyti, etkilenmenin ve benzerliğin ne derece olduğunu açıkça göstermektedir⁵⁶.

O dönemin şairlerinden ‘Abde b. et-Tabîb (20/641), eş-Şemmaḥ b. Dirâr (30/650) mânâ, lafız, kâfiye ve vezin bakımından *Bânet Su‘âd* kasidesinden etkilenmişler ve şiirlerinde Ka‘b’ı taklit etmişlerdir⁵⁷. Hammâd er-Râviye matları “*Bânet Su‘âd*” olan 700 kaside tanıdığını söyler⁵⁸. Muârazalarda göze çarpan özellikler arasında doğrudan medhe geçiş, âyetler, hadisler, siyer ve Hz. Peygamberle alakalı konular, vaaz ve nasihatlar sayılabilir⁵⁹.

Bu medhiye, Hz. Peygamber tarafından ödüllendirilmesi sebebiyle uzun yıllar İslam aleminde ilim meclislerinin açılışında okunmuş, sözlere onunla başlanmıştır⁶⁰. Tasavvufî açıdan değil de, dil ve belâgat açısından ön plâna çıkmış ve sûfi çevrelerden ziyade edebî çevrelerde revaç görmüştür. Tarihçiler Ka‘b’ın müslüman olmasını ve *Banet Su‘âd* kasidesini söylemesini siyerin bir parçası olarak görmüşler ve kitaplarında ona özel bölüm ayırmışlardır.

Edebiyat tarihçileri, alanlarında geçerli olan eserlerinde sanki Ka‘b’ın divânı yokmuş ve döneminin tanınmış saygın bir şâiri değilmiş gibi *Banet Su‘âd* kasidesinin dışındaki diğer kasidelerle ilgilenmemişler, eserlerinde ya tek bir beyit yada birkaç beyit yazmışlardır. İstişhadda kullanılan beyitler de hep *Banet Su‘âd* kasidesinden seçilmiştir. Ka‘b’ın, es-Sukkerî tarafından Şerh edilmiş divanı 1950 yılında basılmıştır⁶¹. Ayrıca Mahmûd ‘Abdullâh el-Câdir tarafından söz konusu divan üzerine bir makale hazırlanmıştır⁶².

İslam dünyasında *Bânet Su‘âd* kasidesi üzerine Şerhler, tahmisler, taştirler, muarazalar v.b. pek çok edebî çalışmalar yapılmıştır. Tespit edebildiğimiz 132 şerh, 34 tahmis, 4 taştir, 12 muaraza ve bir tahmis şerhi aşağıda yazarları ile birlikte verilmiştir.

I. Şerhler:

1. Muhammed b. Habîb el-Basrî (245/859)⁶³: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”⁶⁴.
2. Ebu’l-Kâsım ‘Abdullâh b. ‘Abdil‘azîz (255/869)⁶⁵: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”⁶⁶.
3. Ebu’l-‘Abbâs el-Ahvel (270/883)⁶⁷: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”⁶⁸.
4. Ebû Sa‘îd es-Sukkerî (275/888)⁶⁹: “*Dîvânu Ka‘b b. Zuheyr*”⁷⁰.
5. Ebu’l-‘Abbâs Sa‘leb (291/903)⁷¹: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”⁷².
6. Muhammed b. el-Hasen İbn Dureyd (321/933)⁷³: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”⁷⁴.
7. Ebû ‘Abdillâh İbrâhîm b. Muhammed Niftaveyh (323/935)⁷⁵: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”⁷⁶.
8. Ebû Bekr İbnu’l-Enbârî, Ebû Bekr Muhammed b. el-Kâsım b. Beşşâr (327/939)⁷⁷: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”⁷⁸.
9. İbn Hâleveyh, Ebû ‘Abdillâh el-Huseyn b. Ahmed (370/980)⁷⁹: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”⁸⁰.
10. Ebû ‘Alî Ahmed b. Muhammed el-Merzûkî (421/1030)⁸¹: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”⁸².
11. Yahyâ b. ‘Alî el-Hatîb et-Tebrîzî (502/1109)⁸³: “*Şerhu’t-Tebrîzî ‘Alâ Bânet Su‘âd li-Ka‘b b. Zuheyr*”⁸⁴.
12. Yezîd b. ‘Abdıcabbar b. ‘Abdillâh b. Ahmed b. Mutarraf el-Emevî el-Ġarnâtî (562/1166)⁸⁵: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”⁸⁶.
13. ‘Abdurrahmân b. Muhammed el-Enbârî (577/1181)⁸⁷: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”⁸⁸.
14. Ebû Mûsâ ‘Îsâ b. ‘Abdil‘azîz b. Yelelbaht el-Cezûlî el-Merrâkuşî (607/1210)⁸⁹: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”⁹⁰.
15. ‘Abdullatîf Yûsuf el-Baġdâdî (629/1231)⁹¹: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”⁹².

16. İbn Kuteyle, Ahmed b. Muhammed b. el-Haddâd el-Becelî el-Bağdâdî (724/1324)⁹³: “*Menhecu’l-Kassâd Şerhu Bânet Su‘âd*”⁹⁴.
17. Abdurrezzâk b. Ahmed el-Kâşî (730/1329)⁹⁵: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”⁹⁶.
18. Sa‘îd b. ‘Abdillâh el-Karzûnî (758/1357)⁹⁷: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”⁹⁸.
19. ‘Abdullâh b. Yûsuf ibn Hişâm el-Ensârî (761/1360)⁹⁹: “*Şerhu Kasîdeti Ka‘b b. Zuheyr*”¹⁰⁰.
20. Nûruddîn ‘Abdullâh b. Muhammed b. Ferhûn el-Ya‘murî (769/1367)¹⁰¹: “*Şifâ’u’l-Fu‘âd Şerhu Bânet Su‘âd*”¹⁰².
21. Cemâluddîn ‘Abdullâh b. Muhammed Nukrekâr (776/1374)¹⁰³: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”¹⁰⁴.
22. İbrâhîm b. Muhammed b. ‘Abdirrahim el-Lahmî el-Umyûtî (790/1388)¹⁰⁵: “*Mulâhhasu Şerhi İbni Hişâm ‘âlâ Kasîdeti Bânet Su‘âd*”¹⁰⁶, “*Muhtasarı Şerhi Kasîdeti Bânet Su‘âd*”¹⁰⁷.
23. Şemsuddîn Muhammed b. Ahmed es-Su‘ûdî (803/1401)¹⁰⁸: “*el-Edebu’l-Mustefâd min Şerhi Bânet Su‘âd*”¹⁰⁹.
24. ‘Alî b. Muhammed el-Curcânî (816/1431)¹¹⁰: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”¹¹¹.
25. Muhammed b. Ya‘kub el-Fîrûzâbâdî (817/1414)¹¹²: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”¹¹³.
26. Ebu’l-‘Abbâs Ahmed el-Kalkaşendî (821/1418)¹¹⁴: “*Kunhu’l-Murâd fî Şerhi Bânet Su‘âd*”¹¹⁵.
27. Ebu’l-Hasen Yûsuf b. Hâlid b. Yûsuf el-Bisâtî (829/1425)¹¹⁶: “*el-İzâh ve’l-İrşâd fî Halli Bânet Su‘âd*”¹¹⁷.
28. Şeyh Huseyn Harezmî (836/1432)¹¹⁸: “*Keşfu’l-Hudâ*”¹¹⁹.
29. Ebû Bekr b. ‘Alî İbn Hicce (837/1434)¹²⁰: “*Şerhu Banet Su‘âd*”¹²¹.
30. Şihabuddîn Ahmed b. Şemsiddîn ‘Umer ed-Devletâbâdî el-Hindî ez-Zâvulî el-Gaznevî (849/1445)¹²²: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”¹²³.
31. Celâluddîn Muhammed b. Ahmed Mahallî (864/1459)¹²⁴: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”¹²⁵.
32. Hızır b. İlyâs b. el-Fakîh (868/1463)¹²⁶: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”¹²⁷.
33. ‘Umer b. ‘Abdirrahmân el-Vuštânî el-Tûnisî(877/1472)¹²⁸: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”¹²⁹.
34. Cemâluddîn Yûsuf b. Hasen b. Ahmed b. ‘Abdilhadi es-Sâlihî el-Makdisî (880/1475)¹³⁰: “*el-İrşâd İlâ İttisâli Bânet Su‘âd bi-Zekiyyi’l-İsnâd*”¹³¹.
35. el-Mevlâ Hayreddîn b. ‘Abdillâh (883/1478)¹³². Fatih Sultan Mehmed Hân’ın hocası: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”¹³³.

36. Mûsâ b. Ebî Zeyd el-Kâtib el-Makdisî (h. IX. asır)¹³⁴: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”¹³⁵.
37. Muhyiddîn Ebu’l-Futûh ‘Abdulkâdir b. İbrâhîm b. Suleymân el-Mahallî (907/1501)¹³⁶: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”¹³⁷.
38. Celâluddîn ‘Abdurrahmân b. Ebî Bekr es-Suyûtî (911/1505)¹³⁸: “*Kunhu’l-Murâd fî Beyâni Bânet Su‘âd*”¹³⁹.
39. ‘Abdurrahmân b. ‘Alî b. ed-Deyba‘ (944/1537)¹⁴⁰: “*Şifâ’u’l-Fu‘âd fî Şerhi Bânet Su‘âd*”¹⁴¹.
40. ‘Abdul‘azîz b. ‘Alî b. ‘Abdil‘azîz ez-Zemzemî (963/1556)¹⁴²: “*Kunhu’l-Murâd fî Beyâni Bânet Su‘âd*”¹⁴³.
41. Ahmed b. Muhammed İbn Hacer el-Heysemî (973/1565)¹⁴⁴: “*Kunhu’l-Murâd fî Şerhi Kasîdeti Bânet Su‘âd*”¹⁴⁵.
42. Sâlih b. Siddîk b. ‘Alî b. Ahmed el-Hazrecî (975/1576)¹⁴⁶: “*Kitâbu’l-İktisâd fî Şerhi Bânet Su‘âd*”¹⁴⁷.
43. Sadîk b. Muhammed b. es-Sadîk el-Hanefî ez-Zebîdî (996/1588)¹⁴⁸: “*en-Nuketu’l-Ciyâd Şerhu Kasîdeti Banet Su‘âd*”¹⁴⁹.
44. İbrâhîm b. Ebi’l-Kâsım b. ‘Umer b. Ahmed b. İbrâhîm b. Mutîr el-Hakemî el-Yemenî (h. X. yy.da yaşadı)¹⁵⁰: “*el-İs‘âd fî Şerhi Bânet Su‘âd*”¹⁵¹.
45. Muhammed b. Muhammed es-Sâkizî¹⁵²: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”¹⁵³.
46. Muhammed Hâfirî¹⁵⁴: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”¹⁵⁵.
47. ‘Alî b. Sultân b. Muhammed el-Kârî el-Herevî (1014/1605)¹⁵⁶: “*Fethu Babi’l-İs‘âd fî Şerhi Kasîdeti Bânet Su‘âd (Şerhu Kasîdeti Bânet Su‘âd)*”¹⁵⁷.
48. Muhammed el-‘Arabî b. Yûsuf el-Fâsî (1052/1642)¹⁵⁸: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”¹⁵⁹.
49. Muhammed b. ‘İsâ b. Muhammed Ken‘ânî es-Sâlihî (1074/1663)¹⁶⁰: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”¹⁶¹.
50. Ahmed b. ‘Abdillâh b. Hasen b. Muhammed b. ‘Abdillâh el-Hadramî (1091/1680)¹⁶²: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”¹⁶³.
51. ‘Abdulhafîz Muhammed Nasr Surûru’l-‘İbâd¹⁶⁴: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”¹⁶⁵.
52. ‘Abdulkâdir ‘Umer el-Bağdâdî (1093/1682)¹⁶⁶: “*Hâşiye ‘Alâ Şerhi Bânet Su‘âd li’bni Hişâm*”¹⁶⁷.
53. Abdurrahman Paşa, mahlası el-‘Abdî’dir (1103/1691)¹⁶⁸: “*Şerhu Kasîdeti Burde (Ka‘b b. Zuheyr)*”¹⁶⁹.
54. Muhammed Emîn Fadlullâh b. Muhibbiddîn Muhammed b. Muhibbillâh el-Muhibbî (1111/1699)¹⁷⁰: “*el-Lu’lu’u’r-Rutabi’l-Mahalli Ceyyid Kasîdeti Ka‘b*”¹⁷¹.
55. ‘Abdullâh b. Ebu’t-Tayyib el-Hûtî¹⁷²: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”¹⁷³.

56. Medenî Mehmed Efendi Trabzônî (1123/1711)¹⁷⁴: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su'âd*”¹⁷⁵.
57. Pembe-zâde Ahmed b. Osman el-Erzurûmî (1135/1722'de yaşıyordu)¹⁷⁶: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su'âd*”¹⁷⁷.
58. Mustafâ b. Muhammed es-Seyyid (1150/1737'de yaşıyordu)¹⁷⁸: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su'âd*”¹⁷⁹.
59. İbrâhîm b. Haydâr b. Ahmed el-Kurdî el-Huseynâbâdî es-Safavî (1151/1738)¹⁸⁰: “*Şerhu Kasîdet-i Bânet Su'âd*”¹⁸¹.
60. Varnalı Abdalbâki b. Ali (1157/1744)¹⁸²: “*Munyetu'l-Fu'âdi'l-Multezz bi-Kasîdeti Bânet Su'âd*”¹⁸³.
61. Ebu'l-'Abbâs Muhammed b. Vecîhiddîn¹⁸⁴: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su'âd*”¹⁸⁵.
62. 'Atâullâh b. Ahmed 'Atâullâh el-Ezherî (1161/1748)¹⁸⁶. *Şerhleri*: “*Hüsni's-Seyr bi-Kasîdeti Ka'b b. Zuheyr*”¹⁸⁷, “*Tarîku'r-Reşâd İlâ Tahkiki Bânet Su'âd*”¹⁸⁸.
63. Muhammed 'Âbid el-Hanefî en-Nakşibendî el-Ehverî (1166/1752)¹⁸⁹: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su'âd*”¹⁹⁰.
64. Muhammed b. Hamîd el-Kefevî (1174/1761)¹⁹¹: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su'âd*”¹⁹².
65. Yûsuf b. Sâlim el-Hafnevî (1178/1761)¹⁹³: “*Aksa'l-Murâd bi-Şerhi Bânet Su'âd*”¹⁹⁴.
67. Hâkim Seyyid Mehmed Efendi (1185/1770)¹⁹⁵: “*Şerhu Kasîdeti Ka'b b. Zuheyr*”¹⁹⁶.
68. 'Abdullâh b. Fahriddîn el-A'rec el-Mavsîlî (1188/1774)¹⁹⁷: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su'âd*”¹⁹⁸.
69. 'Abdurrezzak b. el-Cundî (1189/1775)¹⁹⁹: “*Şerhu Bânet Su'âd*”²⁰⁰.
70. Muhammed b. Ahmed b. 'Abdillâh es-Sûsî el-Hadîkî (1189/1875)²⁰¹: “*Şerhu Bânet Su'âd*”²⁰².
71. 'Abdullâh b. 'Abdilazîz el-Balikesîrî, Salâhî Efendi (1196/1781)²⁰³: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su'âd*”²⁰⁴.
72. Lala Abdurrahmân (h. XII. yy)²⁰⁵: “*Şerhu Bânet Su'âd*”²⁰⁶.
73. Ebu'l-'Abbas Muhammed b. Vecîhiddîn (h. XII. yy)²⁰⁷: “*Şerhu Bânet Su'âd*”²⁰⁸.
74. Muhammed b. Mahmûd b. Sâlih b. Hasan et-Trabzônî (1200/1785)²⁰⁹: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su'âd*”²¹⁰.
75. Mustafa 'Îsâmuddîn, Mustafâ 'Îsam b. 'Abdillâh b. Selîm el-Kostantinî (1203/1789)²¹¹: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su'âd*”²¹²; “*Aksa'l-Mufâd fî Tercemeti's-Şerhayn ve Kunhu'l-Murâd fî Beyâni Bânet Su'âd*”²¹³.
76. Suleymân b. 'Umer b. Mansûr el-Cemel el-Mısırî (1204/1790)²¹⁴: “*el-Fethu'l-Cevâd bi-Şerhi Kasîdeti Bânet Su'âd*”²¹⁵.

77. Mes'ûd b. Hasen el-Kınâvî (1205/1791)²¹⁶: “*el-İrşâd li-Halli Nazmi Bânet Su'âd*”²¹⁷.
78. Muhammed b. Ahmed et-Trabzûnî, el-Fâiz namıyla maruftur (1208/1793)²¹⁸: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su'âd*”²¹⁹.
79. Muhammed et-Tâvudî b. Muhammed et-Tâvudî (1209/1794)²²⁰: “*Şerhu Bânet Su'âd*”²²¹.
80. Ebû Abdullah Muhammed et-Tâvedî b. Et-Tâlib b. Ali b. Sûde el-Fâsî (1209/1794)²²²: “*Şerhu Bânet Su'âd*”²²³.
81. Ebu'l-Mehâmid Ahmed b. 'Abdillâh b. Huseyn b. Mur'î es-Suveydî el-'Abbâsî (1210/1795)²²⁴: “*Şerhu Bânet Su'âd*”²²⁵.
82. Ebu'n-Nasr Muhammed b. 'Abdillâh en-Nâsîrî et-Tarabulusî (1218/1803)²²⁶: “*el-Lu'lu'u'r-Ratb 'alâ Kasîdeti Ka'b*”²²⁷.
83. Bedruddîn Muhammed b. Mahmûd b. Ahmed el-Bedîrî el-Makdîsî (1220/1804)²²⁸: “*Keşfu'l-İs'âd fî Şerhi Kasîdeti Bânet Su'âd*”²²⁹.
84. Muhammed Ğavş b. Nâsıreddîn el-Medrâsî (1238/1882)²³⁰: “*Şerhu Bânet Su'âd*”²³¹.
85. İlâhî-Bahş b. Muhammed Bahş el-Kandehlevî (1245/1829)²³²: “*Şerhu Bânet Su'âd*”²³³.
86. Ahmed b. Muhammed el-Ensârî eş-Şîrvânî (1256²³⁴/1840)²³⁵: “*Cevâhiru'l-Vakkâad fî Şerhi Bânet Su'âd*”²³⁶.
87. Lutf 'Alî b. Ahmed b. Lutf 'Alî et-Tebrîzî (1262/1846)²³⁷: “*Şerhu Bânet Su'âd*”²³⁸.
88. Muhammed b. Sâlih b. Ebi's-Se'ûd es-Sibâ'î el-Hafnevî (1268/1851)²³⁹: “*Bulûĝu'l-Murâd 'Alâ Bânet Su'âd*”²⁴⁰.
89. İbrâhîm b. Muhammed el-Bâcûrî (1276²⁴¹/1852)²⁴²: “*el-İs'âd 'alâ Bânet Su'âd*”²⁴³; “*Haşiye 'alâ Kasîdeti Bânet Su'âd*”²⁴⁴.
90. Huseyn b. İbrâhîm Huseyn b. Muhammed b. 'Âmir el-Mâlikî Muf-tî Mekke (1292/1875)²⁴⁵: “*Şerhu Bânet Su'âd*”²⁴⁶.
91. Muhammed b. 'Alî es-Sûsî (1296/1879)²⁴⁷: “*Şerhu Bânet Su'âd*”²⁴⁸.
92. Necef 'Alî b. 'Azîmiddîn el-Hanefî el-Cehcehrî (1299/1881)²⁴⁹: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su'âd*”²⁵⁰.
93. Siddîk b. Muhammed b. Siddîk es-Serrâc²⁵¹: “*en-Nukedu'l-Ciyâd fî Şerhi Bânet Su'âd*”²⁵².
94. Sa'd b. 'Abdillâh b. Ebî Bekr el-Kâzerûnî²⁵³.
95. Nizâmuddîn b. Muhammed Rustem b. 'Abdillâh el-Lâhûrî²⁵⁴.
96. Ahmed Üsküddârî²⁵⁵: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su'âd*”²⁵⁶.
97. Evhaduddîn b. 'Alî Ahmed el-'Usmânî el-Belkirâmî²⁵⁷: “*Şerhu Bânet Su'âd*”²⁵⁸.
98. Mûsâ el-Hâkî (h. XIII. y.y.)²⁵⁹: “*Şerhu Bânet Su'âd*”²⁶⁰.
99. Ebû 'Abdillâh Muhammed Dahmân el-Kayrevânî (h. 13. yy)²⁶¹: “*Şerhu Bânet Su'âd*”²⁶².

100. Şukr b. Ebi'l-Hasen el-Muferrec²⁶³: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”²⁶⁴.
101. ‘Abdullâh b. ‘Abdilhâhid b. Hıdr Ebû Bekr el-Halebî²⁶⁵: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”²⁶⁶.
102. Lutf ‘Alî b. et-Tebrîzî²⁶⁷: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”²⁶⁸.
103. Muhammed Necef ‘Alî Hân²⁶⁹: “*Kâfilu'l-‘İs‘âd Şerhu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”²⁷⁰.
104. ‘Abdul‘azîz b. Muhammed b. Halîl²⁷¹: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”²⁷².
105. ‘Abdullâh b. el-Hâc Ahmed Hamiyyullâh²⁷³: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”²⁷⁴.
106. ‘Abdullâh ‘Abdulvâhid b. Hıdr²⁷⁵: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”²⁷⁶.
107. ‘Abdullâh b. ‘Alî el-‘Akkâşî et-Tabîb²⁷⁷: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”²⁷⁸.
108. ‘Abdulahfız Muhammed Nâzır Sururu'l-‘İbâde²⁷⁹: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”²⁸⁰.
109. Muhammed b. ‘Uşmân²⁸¹: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”²⁸².
110. Muhammed b. ‘Umer el-Esbekî²⁸³: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”²⁸⁴.
111. Muhammed b. Mâdd Kahveci²⁸⁵: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”²⁸⁶.
112. Nizâmuddîn b. Muhammed b. Rustem b. ‘Abdillâh el-Hucendî el-Ehverî²⁸⁷: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”²⁸⁸.
113. Şeyhulislam Ahmed Muhtar (1300/1892)²⁸⁹: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”²⁹⁰.
114. ‘Abdulahfız b. ‘Alî el-Mâlikî (1303/1895)²⁹¹: “*el-Fevâ'idu'l-Kayyûmiyye elletî Câde bihâ Rabbu'l-Beriyye Şerhu Bânet Su‘âd*”²⁹².
115. Urumiyei Eyyüb Sabri Paşa (1308/1890)²⁹³: “*Azîzul-‘Âşâr Şerhu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”²⁹⁴.
116. Mustafâ b. el-‘Arabî el-Ebîrî (1338/1919)²⁹⁵: “*Şerhu Bânet Su‘âd*”²⁹⁶.
117. Seyyid Muzâhir Hasen el-Emrûhî (1347/1928)²⁹⁷: “*Şerhu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”²⁹⁸.
118. Muhammed Muhsin el-Marsafî (1353/1934)²⁹⁹: “*el-Kavlu'l-Murâd min Bânet Su‘âd*”³⁰⁰.
119. Necîb³⁰¹: “*(İs‘âd)Bânet Su‘âd Kasidesi Şerhi*”³⁰².
120. Mekkî b. Muhammed b. ‘Alî el-Betevvî³⁰³: “*Muhtasaru'l-İstişhâd fî Şerhi Bânet Su‘âd*”³⁰⁴.
121. Mekkî b. Muhammed b. Muhammed b. ‘Alî b. ‘Abdirrahmân eş-Şirşâlî er-Ribâtî el-Hasenî (1355/1936)³⁰⁵: “*el-İstis‘âd bi-Şerhi Bânet Su‘âd*”³⁰⁶.
122. Muhammed b. Muhammed el-‘Irâkî (1359/1940)³⁰⁷: “*Hadîkatu Ezhâri Zuheyr fî Şerhi Bânet Su‘âd*”³⁰⁸.
123. Seydî b. Ahmed b. Hibetu'l-Ğalâvî (1374/1954)³⁰⁹: “*Ğâyetu'l-Murâd Şerhu Bânet Su‘âd*”³¹⁰.

124. Ebu'l-Mehâsin Muhammed el-Medenî b. Muhammed el-Ğâzî b. el-Hasenî el-Meşîşî (1378/1959)³¹¹: “*Lebinâtu'l-İs'âd fî Şerhi Bânet Su'âd*”³¹².
125. Mehdî b. 'Alî el-Mesûsî (1381/1961)³¹³: “*Şerhu Bânet Su'âd*”³¹⁴.
126. Muhammed b. 'Abdillâh b. eş-Şeyh Ahmed el-Cengî (h. XIV. y.y.)³¹⁵: “*Şerhu Bânet Su'âd*”³¹⁶.
127. Ahmed b. Mahmûd b. Beddâd el-Hasenî (h. XIV. y.y.)³¹⁷: “*Şerhu Bânet Su'âd*”³¹⁸.
128. Ahmed b. Muhammed b. Ahmed el-Husnî eş-Şinkîti³¹⁹: “*Ta'lik 'alâ Bânet Su'âd*”³²⁰.
129. Mirsâ Ebû Zikrâ³²¹: “*Bânet Su'âd fî Mir'âti'l-Edeb ve'n-Nakd*”³²².
130. İskilip Müftüsü Muhammed Emin Efendi: “*Şerh-i Kasîde-i Bânet Su'âd*”³²³.
131. Hikmet Şerif (d. 1364-...../d. 1945-....)³²⁴: “*Sa'âdetu'l-Me'âd fî Muhtasari Şerhi Bânet Su'âd*”.
132. Seyyid Taha Efendi (1864 - 1928)³²⁵: “*Edebiyatta Bânet Suad Kasidesi'ne Türkçe şerh*”

II. Tahmîsler

1. Yûsuf b. Muhammed b. Yûsuf et-Tevzerî en-Nahvî (513³²⁶/1119)³²⁷: “*Tahmîsu Bânet Su'âd*”³²⁸.
2. Şihâbuddîn Ebu'l-Feth Yahyâ b. Habş b. el-Hakîm es-Sühreverdi (587/1191)³²⁹: “*Tahmîsu Bânet Su'âd*”³³⁰.
3. Fahrüddîn Ebû 'Abdillâh Muhammed b. 'Abdisselâm b. 'Abdirrahmân b. 'Abdissâtir el-Mardînî (595/1198)³³¹: “*Tahmîsu Bânet Su'âd*”³³².
4. Muhammed b. 'Abdillâh el-Muzafferî (649/1251)³³³: “*Tahmîsu Bânet Su'âd*”³³⁴.
5. el-Meliku'l-Eşref Halîl b. Kalâvûn es-Sâlihî (693/1294)³³⁵: “*Bulûğu'l-Murâd min Fadli Seyyidi'l-İbâd fî Tahmîsi Bânet Su'âd*”³³⁶.
6. 'Alî b. Muhammed b. Ebi'l-Kasım Ferhûn b. Muhammed b. Ferhûn et-Tûnusî (746/1346)³³⁷: “*Tahmîsu Bânet Su'âd*”³³⁸.
7. Cemâluddîn ez-Zafârî: “*Tahmîsu Bânet Su'âd*”³³⁹.
8. Şemsuddîn Muhammed b. Muhammed b. Ebî Bekr ez-Zerkeşî (813/1410)³⁴⁰: “*Tahmîsu Bânet Su'âd*”³⁴¹.
9. Şa'bân b. Şemsiddîn Muhammed b. Şerefiddîn Dâvud b. 'Alî el-Kureşî el-Âşârî (828/1425)³⁴²: “*Neylu'l-Murâd fî Tahmîsi Bânet Su'âd*”³⁴³.

10. Necmuddîn Muhammed b. ‘Abdilkâdir b. ‘Umer en-Necm es-Sincârî eş-Şîrâzî es-Sekâkînî (838/1435)³⁴⁴: “*Tenfîsu’ş-Şidde ve Bulûğu’l-Murâd fî Tahmîsi Bânet Su‘âd*”³⁴⁵.
11. Muhammed b. Halil b. Ebî Bekr b. Muhammed Şemsiddîn Ebû ‘Abdillâh el-Halebî el-Makdisî el-Makkarî el-Kabâkîbî (849/1445)³⁴⁶: “*Tahmîsu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”³⁴⁷.
12. ‘Alî b. ez-Zeyn Abdîrrahmân b. Huseyn el-Medenî, el-Kattân (854/1451)³⁴⁸: “*Tahmîsu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”³⁴⁹.
13. Ebû Bekr b. Ramadan b. Mûk (885/1480): “*el-Virdetu’z-Zekiyye fî Tahmîsi’l-Burdeti’z-Zekiyye*”³⁵⁰.
14. Ahmed b. Muhammed b. ‘Alî b. Muhammed b. Ahmed b. ‘Abdiddâ’im b. Reşîdiddîn b. ‘Abdiddâ’im b. Halife b. Muzaffer eş-Şihâb es-Selmî el-Mansûrî (887/1482)³⁵¹, İbn Hâ’im ve el-Mensûrî isimleriyle meşhurdur: “*Tahmîsu Bânet Su‘âd*”³⁵².
15. Muhammed Bâdikânî es-Sâfî (900/1494)³⁵³: “*Tahmîsu Bânet Su‘âd*”³⁵⁴.
16. Ebû Bekr b. Ebi’l-‘Aşâ’ir: “*Bulûğu’l-Murâd fî Tahmîsi Bânet Su‘âd*”³⁵⁵.
17. Muhammed b. Ebî Bekr el-Kâdirî es-Sa’dî ed-Dulencâvî (903/1497)³⁵⁶: “*Tahmîsu Bânet Su‘âd*”³⁵⁷.
18. Mahmûd en-Neccâr (1088/1677): “*Tahmîsu Bânet Su‘âd*”³⁵⁸.
19. Mehmed Esad Efendi 1096/1685³⁵⁹: “*Tahmîsu Bânet Su‘âd*”³⁶⁰.
19. Sadâkatullâh el-Kâhirî (1115/1703)³⁶¹: “*Tahmîsu Bânet Su‘âd*”³⁶².
20. Mustafâ b. İbrâhîm el-Halîlî: “*Tahmîsu Bânet Su‘âd*”³⁶³.
21. Ahmed b. ‘Abdillâh el-Esâbî (1118/1706)³⁶⁴: “*Tahmîsu Bânet Su‘âd*”³⁶⁵.
22. Şemsuddîn Muhammed el-Bedmâsî el-Mâlikî: “*Tahmîsu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”³⁶⁶.
23. Suleymân Nahîfî (1151/1739)³⁶⁷, eseri : “*Tahmîsu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”³⁶⁸.
24. el-İmâm el-Vâsıtî: “*Tenfîsu’ş-Şidde ve Bulûğu’l-Murâd fî Tahmîsi’l-Burde ve hiye Bânet Su‘âd*”³⁶⁹.
25. es-Sektânî, ‘Îsâ b. Abdîrrahmân (1062/1652)³⁷⁰: “*Tahmîsu Kasîdeti Bânet Su‘âd*”³⁷¹.
26. ‘Abdullâh b. ‘Abdillâh b. Sellâme el-Edkâvî el-Mısrî (1104–1184/1693-1771)³⁷²: “*Tahmîsu Bânet Su‘âd*”³⁷³.
27. Muhammed b. Muhammed et-Tayyib et-Tâfilânî (1191/1777)³⁷⁴: “*el-‘Îsâd Şerhu Te’nîsi’l-Fu‘âd bi-Tahmîsi Bânet Su‘âd*”³⁷⁵.
28. Muhammed Rıdâ b. Ahmed en-Nahvî (1226/1811)³⁷⁶: “*Tahmîsu Bânet Su‘âd*”³⁷⁷.

29. eş-Şeyh el-Ârif billâh Muhammed b. Mustafâ b. Ahmed el-Huseynî el-Berzencî en-Nudhî (1254/1838)³⁷⁸: “*Tahmîsu Kasîdeti Bânet Su ‘âd*”³⁷⁹.
30. Huseyn b. Selîm b. Sellâme b. Süleymân b. ‘Avd b. Dâvud el-Huseynî ed-Ducânî (1274/1858)³⁸⁰: “*Tahmîsu Kasîdeti Bânet Su ‘âd*”³⁸¹.
31. İbrâhîm b. Muhammed el-Bâcûrî (1276³⁸²/1852)³⁸³: “*el-İs‘âd fî Tahmîsi Bânet Su ‘âd*”³⁸⁴.
32. Muhammed Bel b. ‘Uşman³⁸⁵: “*Tahmîsu Kasîdeti Bânet Su ‘âd*”³⁸⁶.
33. Ahmed b. Muhammed eş-Şarkâvî el-Circâvî (1318/1900)³⁸⁷: “*Tahmîsu Bânet Su ‘âd*”³⁸⁸.
34. Cemâluddîn Muhammed b. ‘Abdilğaffâr: “*Tahmîsu Kasîdeti Bânet Su ‘âd*”³⁸⁹.

III. Taşîrler

1. Ali Ağa el-Celîlî (1180/1766)³⁹⁰.
2. ‘Abdurrezzâk b. el-Cundî (1189/1775)³⁹¹.
3. Muhammed b. Hasen et-Tarablusî (1218/1803 civarı): “*el-Lu’lu’u’r-Ratbi’l-Muhallâ Ceyyidu Kasîdeti Ka ‘b*”³⁹².
4. ‘Abdulkâdir Sa‘îd b. ‘Abdilkâdir er-Râfî‘î et-Tarablusî (h. XIV. y.y.): *Neylu’l-Murâd fî Taşîri’l-Hemziyye ve’l-Burde ve Bânet Su ‘âd*³⁹³.

IV. Mu‘ârazalar

1. Muhammed Emir Âhûr el-Mansûrî (655/1257’de yaşıyordu): “*el-Mustecâd mimmâ Nazamehu’l-’Ecvâd fî Vezni Bânet Su ‘âd*”³⁹⁴.
2. Ali b. Muhammed b. ‘Alî Ebu’l-Hasan el-‘İmrânî el-Hârizmî (560/1165’ civarı).
3. Şerefuddîn el-Bûsîrî (696/1296)³⁹⁵: “*Zuhrû’l-Me‘âd fî Vezni Bânet Su ‘âd*”³⁹⁶.
4. Muhammed b. Muhammed b. Seyyidinnâs el-Ya‘murî (734/1333)³⁹⁷: “*Uddetu’l-Me‘âd fî ‘Arûdî Bânet Su ‘âd*”³⁹⁸.
5. Muhammed b. Yûsuf b. Hayyân el-Endelusî (745/1345): “*el-Mevridu’l-‘Azûb fî Mu‘âradati Kasîdeti Ka ‘b*”³⁹⁹.
6. Muhammed b. Muhammed b. Nubâte el-Mısırî (768/1366)⁴⁰⁰: “*Buluğu’l-Murâd ‘Alâ Vezni Bânet Su ‘âd*”⁴⁰¹.
7. Mecduddîn Muhammed b. Ya‘kûb el-Fîrûzâbâdî (817/1414)⁴⁰²: “*Zâ‘du’l-Me‘âd ‘Alâ Vezni Bânet Su ‘âd ve Şerhuhu*”⁴⁰³.
8. ez-Zeyn el-Kalkaşendî, ‘Abdurrahmân b. Muhammed b. İsmâ‘îl (826/1423)⁴⁰⁴.
9. ‘Alâ‘eddîn ‘Alî b. Muhammed b. ‘Alî b. Mâlik el-Hamevî (917/1511)⁴⁰⁵: “*Nazîretu Bânet Su ‘âd*”⁴⁰⁶.

10. ‘Abdulhâdî b. ‘Abdillâh b. ‘Alî el-Huseynî es-Sicilmâsî (1056/1646)⁴⁰⁷: “*Mu‘âradatu Bânet Su‘âd*”⁴⁰⁸.
11. Muhammed b. ‘Alî b. Muhammed ‘Allân b. İbrâhîm b. Muhammed b. ‘Allân b. ‘Abdilmelik b. ‘Alî b. Mubârek Şâh el-Bekrî el-Mekkî (1057/ 1647)⁴⁰⁹: “*Husûlu’l-Mefâd min Mu‘âradâti Bânet Su‘âd*”⁴¹⁰.
12. ‘Alî b. Muhammed b. Sa‘îd b. Ebi’l-Berekât ‘Abdillâh es-Süveydî (1337/1918)⁴¹¹: “*Zuhru’l-Me‘âd fî Mu‘âradati Bânet Su‘âd*”⁴¹².

V. Tahmîs Şerhleri

1. el-Uryânî Osman b. Abdullah el-Kilisî el-Hanefî (1168/1755)⁴¹³: *Merâsîdu’l-Murâd fî Şerhi Tahmîs-i Bânet Su‘âd*⁴¹⁴.

SONUÇ

Edebiyat sahasına bakıldığında şerh edilen şiirler genelde dinî-tasavvufî eserlerdir. Bu alanda en göze çarpan şiirler, Ka‘b b. Zuheyr’in “*Bânet Su‘âd*” kasidesi ve el-Bûsîrî’nin “*Kasîdetü’l-Bürde*”sidir. Her dönemde bu kasideler üzerine tercüme, şerh, tahmîs, taştîr, nazire, nazire şerhleri ve tahmîs şerhleri vb. pek çok çalışmalar yapılmıştır. Özellikle şerhler yazılırken, şârihlerin ifadesiyle manevi unsurlardan destek alınmıştır.

Nasıl ki her dönemin sosyo-kültürel yapısı ve düşüncesi şiire etki etmişse aynı durum şiirin farklı dönemlerde farklı ele alınmasına, farklı ifade ve örneklerle açıklanmasına sebep olmuştur.

Eserlerin anlaşılmasındaki zorluklar, zamanla değişen kelime anlamları, eser sahibinin ricası, manevi işaret gibi sebeplerle eserler şerh edilmeye başlanmıştır. Bazen bu şerhler de yetersiz görülmüş, eser yeniden şerh edilmiş hatta bu şerhler de şerh edilmiştir. Her şerh ayrı bir yorum, ayrı bir kültür, ayrı bir birikimle yoğurulmuştur.

Bir esere hem tasavvufî hem edebî hem de luğavî açıdan yapılmış pek çok şerhe rastlamak mümkündür. Bu da şârihlerin esere bakış açılarını göstermektedir.

Sonra gelenler, öncekilerin çalışmalarına ortak olmak, bu güzelliği paylaşmak için onların eserleri üzerine şerh, tahmîs, muâraza gibi çeşitli çalışmalar yapmışlardır.

Emevîler döneminden itibaren klasik kasîde formunda hem içerik hem de biçimsel yönlerden değişimler olmuştur. Abbâsiler döneminde görülen kültürel etkileşim ve eğlence meclisleri klasik kasîde formundaki değişimi daha da etkilemiştir. Bunun sonucunda muvaşşah ve muhammes gibi nazım türleri ortaya çıkmıştır.

Beşli, beş parçalı anlamlarına gelen tahmîs, bir şâirin ele alınan şiirinin beyitlerine aynı kafiye ve anlam bütünlüğünü bozmadan,

birbiriyle kaynaşmış üçer mısra ekleyerek beyitleri beşleme anlamına gelmektedir. Tahmîsi, şiiri şerh etme onu genişletme anlamında görüp kabul eden eleştirmenler olduğu gibi; beğenmeyip asıl beyitlere ortak olma, tahmîs yapanın şairliğinin zayıflığını gösterdiği, şiirin gerilediği gibi fikirler ileri sürüp tahmîsi hoş karşılamayan eleştirmenler de olmuştur.

Tahmîs yazma sebeplerini arasında şiir yeteneğinin kendisinde de olduğunu gösterme, hayranlık, kıskançlık, çevreden gelen talepler, dînî sebepler gösterilebilir. Genelde öncekilerin meşhur şiirleri tahmîs edilmiştir. el-Bûsîrî'nin el-Bürde/el-Bür'e kasidesi tahmîslerinde görüldüğü gibi yüzden fazla tahmîs yapılan şiirler de vardır.

Bânet Su'âd Kasidesi Hz. Peygamber için nazmedilen şiirler arasında üzerine şerh, tahmîs, taştîr ve mu'âraza gibi çalışmaların yapıldığı nadide eserlerden birisidir. Bu kaside her ne kadar İslamî öğeler içermeyip Câhiliye dönemi özelliklerini içerse de okunmasının ardından Hz. Peygamberin hırkasını çıkarıp Kâb b. Zuheyr'e vermesi ona apayrı bir özellik katmıştır.

KAYNAKÇA

'Abdulkâdir 'Umer el-Bağdâdî, *Hâşiye 'Alâ Şerhi Bânet Su'âd li'bni Hişâm*, Thk. Nazif Muharrem Hoca, Franz Steiner Verlag, Wiesbaden 1990.

_____, *Hizânetu'l-Edeb*, I-XIII, Thk. Abdusselam M. Harûn, Mektebetü'l-Hancı, Kahire 1983.

'Abdullâh Muhammed Habeşî, *Câmi 'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I-III, el-Mecma'u's-Sekâfî, Ebû Zabî 2004.

'Abdulmuttalib Salâh, "Ka'b b. Zuheyr", *Mecelletü'l-Ezher*, Kahire 1954, c. 26, sayı. 8, s. 361.

Ahmed Cemâl el-'Umerî, *eş-Şu'arû'l-Hunefâ*, Dâru'l-Ma'ârif, Kahire 1981.

Atasoy, Nurhan, "Hırka-ı Saadet", *TDVİA*, İstanbul 1998, XVII, s. 375.

el-Bâcûrî, İbrâhîm b. Muhammed b. Ahmed (1277/1860), *el-Burde bi-Şerhi'l-Bâcûrî*, Thk. Yûsuf 'Alî Bedevî, Dâru Menâbi'i'n-Nûr, Dimaşk, 2004/1425.

Bağdatlı İsmail Paşa (1338/1920), *Hediyetü'l-Ârifîn*, I-II, MEB Yay., İstanbul 1951.

_____, *Îzâhu'l-Meknûn*, I-II, MEB Yay., İstanbul 1951.

- Çetin, Nihat, *Eski Arap Şiiri*, İstanbul, 1973.
- Dayf, Şevkî, *el- 'Asru'l-İslâmî*, Daru'l-Ma'ârif, Mısır 1960.
- Demirayak, Kenan, "Bânet Su'âd Kasidesi Üzerine", *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, Sayı: 24, Erzurum, 1997, s. 150.
- Ebû 'Abdillâh Muhammed b. 'Abdillâh el-Hakîm, *el-Mustedrek*, Thk: Mustafa 'Abdulkâdir 'Atâ, Dâru'l-Kutubu'l-'İlmiyye, Beyrut 1990.
- Ebû Nu'aym el-İsbehânî, *Ma'rifetu's-Sahâbe*, I-VII, Thk. 'Âdil b. Yûsuf el-'Azâzî, Dâru'l-Vatan li'n-Neşr, Riyad, 1998.
- Ebu'l-'Abbas Ahmed b. Yahyâ Sa'leb, *Mecâlisu Sa'leb*, Thk. 'Abdusselam Muhammed Hârûn, Daru'l-Ma'ârif, Mısır 1950.
- Ebu'l-Ferec el-İsfehânî, *el-Ağânî*, I-XXIV, Dâru'l-Kutubi'l-Mısriyye, Kahire 1952.
- Ertuğ, Zeynep Tarım, "Osmanlı Devlet Teşrifâtında Hırka-i Şerif Ziyareti", *İÜ Edebiyat Fak. Tarih Ens. Dergisi*, sayı 16, İstanbul, 1998, s. 37-38.
- Fendik, Edward, *İktifau'l-Kanû' bimâ huve matbû'*, Ayetullâhi'l-'Uzmâ el-Mar'aşî, Kum 1988.
- Hannâ el-Fâhûrî, *el-Câmî' fî Târîhi'l-Edebi'l-'Arabî*, Dâru'l-Cîl, Beyrut 1986.
- el-Hatîb et-Tebrîzî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. 'Alî, *Şerhu't-Tebrîzî 'Alâ Bânet Su'âd li-Ka'b b. Zuheyr*, Thk. 'Abdurrahim Yûsuf el-Cemel, Mektebetu'l-Âdâb, Porsaid, 1990.
- Huart, Clement, *Arab ve İslam Edebiyatı*, Trc. Cemal Sezgin, Tisa Matbaacılık, Ankara, tsz.
- İbn Abdî'l-Berr, *el-İstî'âb*, Thk. 'Âdil Murşid, Dâru'l-A'lâm, Ammân, 2002.
- İbn Ebî 'Usaybi'a, *'Uyûnu'l-'Enbâ'*, Thk. Nizâr Rıdâ, Dâru Mektebeti'l-Hayât, Beyrut tsz.
- İbn Hacer el-'Askalânî, *ed-Dureru'l-Kâmine*, I-IV, Beyrut 1993.
- _____, *el-İsâbe*, I-VIII, Kalküta, 1853.
- İbn Hişâm el-Ensârî, Cemâluddîn Muhammed, *Şerhu Kasîdeti Ka'b b. Zuheyr*, Thk. Mahmûd Hasan Ebû Nâcî, Müessesetu 'Ulûmi'l-Kur'ân, Dimaşk 1984.
- İbn Manzur, *Lisânu'l-'Arab*, I-XV, Dâru Sâdır, Beyrut, 1994.
- İbnu'l-'Îmâd (1089/1678), *Şezzerâtu'z-Zeheb*, I-X, Thk: 'Abdulkâdir el-Arnâvut, Mahmûd el-Arnâvut, Dâru İbni'l-Keşîr, Beyrut 1987.
- İbnu'l-Esîr, (630/1233), *Usdu'l-Ğâbe*, I-IX, Thk. Ali Muhammed Mu'avvez, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 1996.
- İbrâhîm Muhammed, *Kasîdetu Bânet Su'âd li-Ka'b b. Zuheyr ve Eseruha fî't-Turâsi'l-'Arabî*, Mektebetu'l-İslâm, Beyrut 1986.

- el-Kanûcî, Sadîk b. Hasan, *Ebcedu'l-'Ulûm*, I-III, Thk: 'Abdulcebbâr Zekâr, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 1978.
- Kâtîp Çelebi, *Keşfu'z-Zunûn*, I-II, nşr. Şerefeddin Yaltkaya, Rifat Bilge, Maarif Matbaası, İstanbul 1941.
- Kaya, İsmail, *Bürde Kasidesi: Terceme ve Şerhi*, Medve Yayınları, İstanbul, 1986, s. 10-11.
- el-Kureşî, Ebû Zeyd Muhammed b. Ebi'l-Hattâbî, *Cemheretu Eş'âri'l-'Arab*, Dâru Sâdır, Beyrut tsz.
- Mahmûd Abdullâh el-Câdir, "Dirâse Tahkikiyye fî Dîvânî Ka'b b. Zuheyr", *el-Mevrid*, Bağdat, 1981, IX, sayı. 4, s. 804-812.
- el-Makkarî, *Nefhu't-Tîb*, I-VIII, thk. İhsân 'Abbâs, Dâru Sâdır, Beyrut 1388/1968.
- Mehmet Tahir Efendi, *Osmanlı Müellifleri*, I-III, Nşr: Fikri YAVUZ, İsmail ÖZEN, Meral Yay., İstanbul 1972.
- el-Muhibbî, *Hulâsatu'l-Eser fî 'Âyâni'l-Karni'l-Hâdî'l-'Aşer*, I-IV, Dâru Sâdır, Beyrut 1960.
- el-Murâdî, Ebu'l-Fadl Muhammed b. Ali, *Silkü'd-Dürer*, I-IV, Dâru'l-Beşâ'iru'l-İslamiyye, 1988.
- R. Basset, "Ka'b b. Zuheyr", *İA*, VI, 5.
- Reşîd Yûsuf 'Atâullâh, *Târîhu'l-Âdâbi'l-'Arabiyye*, Thk. 'Ali Necîb 'Atvâ, Muessesetu 'İzziddîn, Beyrut 1985.
- Sakaoğlu, Necdet, "Hırka-i Saadet Ziyareti", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Tarih Vakfı; Kültür Bakanlığı, İstanbul, 1994, IV, 67-68
- es-Sehâvî, *ed-Dav'u'l-Lâmi'*, Dâru'l-Mektebeti'l-Hayât, Beyrut. Tsz.
- Serkîs, Yûsuf b. İlyan b. Mûsâ (1351/1932), *Mu'cemu'l-Matbû'ât*, Matba'atu Serkîs, Kahire 1928.
- es-Seyyîd Hasen Karûn, "el-Bûsîrî Yu'ârıdu Ka'b b. Zuheyr", *Mecelletu'l-'Ezher*, Kahire 1976, XXXXVIII, sayı. 3, s. 342.
- Sezgin, Fuat Sezgin, *Târîhu't-Turâsi'l-'Arabî*, I-III, Riyat 1991.
- es-Sukkerî, Ebû Sa'îd el-Hasan b. el-Huseyn b. 'Abdillâh, *Şerhu Dîvânî Ka'b b. Zuheyr*, el-Mektebetu'l-'Arabiyye, Kahire 1950.
- es-Suyûtî, *Buğyetu'l-Vu'ât*, I-II, Thk: Muhammed ebu'l-Fazl İbrahim, Dâru'l-Fikr.
- _____, *Kunhu'l-Murâd fî Beyâni Bânet Su'âd*, Thk. Mustafa Aleyyan, Muessesetu'r-Risâle, Beyrut 2005/1426.
- Tâhâ Huseyn, *fî'l-Edebi'l-Câhilî*, Kahire 1927.
- Tülücü, Süleyman, "Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I", *Atatürk Üniv. İslami İlimler Fak. Dergisi*, sayı. 5, Erzurum 1982, s. 159.
- 'Umer Ferrûh, *Târîhu'l-Edebi'l-'Arabî*, Dâru'l-'İlm li'l-Melâyîn, Beyrut 1969.

- 'Umer Rıdâ Kehhâle, *Mu'cemu'l-Muellifîn*, I-XV, Beyrut 1376/1957.
- Yeşildağ, Abdussamed, “Şeyhulislam Mehmed Esad Efendi ve el-Kasîdetu'd-Dimyâtiyye Tahmîsi”, *Nüşa*, yıl. X, sayı. 31, Ankara 2010, s. 7-16.
- Yeşildağ, Abdussamed, *Şeyhulislam Mehmed Esad Efendi'nin Tahmîsleri ve Bânet Su'âd Tahmîsine el-'Uryânî Tarafından Yapılan Şerh*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2010.
- Zeydân, Corcî, *Târîhu Âdâbi'l-Luğati'l-'Arabîyye*, I-IV, Dâru'l-Hilâl, Kahire 1957.
- Zeynu'l-'Âbidîn, *Kasîde-i Bânet Su'âd*, Ahmed Kâmil ve Şerîki Mat., İstanbul, 1928.
- ez-Ziriklî, Hayruddîn, *el-A'lâm*, I-VIII, Dâru'l-'İlm li'l-Melâyîn, Beyrut 2002.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Bâmî, Cemâl, “Muhammed et-Tâvedî b. Sûde”, *Misâku'r-Râbita*, <http://www.almithaq.ma/contenu.aspx?C=8167>. (e.t. 05.10.2012)
- el-Mağribî, Hasan b. Muhammed Takiyyiddîn b. Et-Tâlib, *Muhtârât mine'l-Mahtûtâtî'l-Asliyye fi'l-Merkez*, <http://www.saaïd.net/Doat/Najeeb/18.htm>. (e.t. 05.10.2012).
- es-Sehâvî, *et-Tuhfetu'l-Latîfe fi Târîhi'l-Medîneti's-Şerîfe*, <http://www.stqou.com/upload/view.php?file=9454e1fda9> (e.t. 20.10.2010).
- Wikipedia*, “Seyyid Taha Efendi”, http://tr.wikipedia.org/wiki/Seyyid_Taha_Efendi. (e.t. 05.10.2012).
- Yûsuf Emâl, *Ebû Mehdî 'Îsâ b. Abdîrrahman es-Sektânî*, <http://oloum-omran.ma/Article.aspx?C=10442> (e.t. 06.09.2012).

¹ el-Makkarî, *Nefhu't-Tîb*, I-VIII, thk. İhsân 'Abbâs, Dâru Sâdır, Beyrut 1388/1968, II, 689.

² Bazı kaynaklarda nesebi farklılık göstermektedir. Örneğin: “*Rebî'a b. Rebâh b. Kurt b. el-Hâris b. Mâzin b. Sa'lebe b. Sevr b. Huzme b. Lâtım b. 'Usmân b. Muzeyne*” şeklinde, Ebû Nu'aym el-İsbehânî, *Ma'rîfetu's-Sahâbe*, I-VII, Thk. 'Âdil b. Yûsuf el-'Azâzî, Dâru'l-Vatan li'n-Neşr, Riyad, 1998. V, 2377-2378; “*Rebî'a b. Rebâh b. Kurt b. el-Hâris b. Mâzin b. Halâve b. Sa'lebe b. Sevr b. Huzme b. Lâtım b. 'Usmân b. 'Amr b. Udd b. Tâbiha el-Muzenî*” şeklinde, İbnu'l-Esîr, (630/1233), *Usdu'l-Ğâbe*, I-IX, Thk. Ali Muhammed Mu'avvez, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 1996, IV, 449; “... *Mâzin b. Halâve b. Sa'lebe b. Sevr Lâtım b. 'Usman b. Muzeyne*” şeklinde, İbn Hacer el-'Askalânî, *el-İsâbe*, I-VIII, Kalküta, 1853, V, 302.

- ³ Ebu'l-Ferec el-İsfehânî, *el-Ağânî*, I-XXIV, Dâru'l-Kutubi'l-Mısriyye, Kahire 1952, X, 288.
- ⁴ *a.e.*, X, 288- 290.
- ⁵ *a.e.*, XVII, 82.
- ⁶ *a.e.*, X, 314; 'Abdumuttalib Salâh, "Ka'b b. Zuheyr", *Mecelletü'l-Ezher*, Kahire 1954, c. 26, sayı. 8, s. 361; Tülücü, Süleyman, "Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I", *Atatürk Üniv. İslami İlimler Fak. Dergisi*, sayı. 5, Erzurum 1982, s. 159; Kaya, İsmail, *Bürde Kasidesi: Terceme ve Şerhi*, Medve Yayınları, İstanbul, 1986, s. 10-11.
- ⁷ el-Kureşî, Ebû Zeyd Muhammed b. Ebi'l-Hattâbî, *Cemheretu Eş'âri'l-'Arab*, Dâru Sâdır, Beyrut tsz., s. 26; Huart, Clement, *Arab ve İslam Edebiyatı*, Trc. Cemal Sezgin, Tisa Matbaacılık, Ankara, tsz., s. 24.
- ⁸ *el-Ağânî*, XVII, 82- 84; 'Abdumuttalib Salâh, "Ka'b b. Zuheyr", s. 461-462; Tâhâ Huseyn, *fi'l-Edebi'l-Câhilî*, Kahire 1927, s. 290; R. Basset, "Ka'b b. Zuheyr", *IA*, VI, 5.
- ⁹ İbn Abdi'l-Berr, *el-İstî'âb*, Thk. 'Âdil Muşşid, Dâru'l-A'lâm, Ammân, 2002, s. 269; 'Abdulkâdir b. 'Umer el-Bağdâdî, *Hizânetu'l-Edeb*, I-XIII, Thk. Abdusselam M. Harûn, Mektebetü'l-Hancı, Kahire 1983, IX, 153.
- ¹⁰ *el-İstî'âb*, s. 269; *el-İsâbe*, V, 302; *Hizânetu'l-Edeb*, IX, 153; 'Umer Ferrûh, *Târîhu'l-Edebi'l-'Arabî*, Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, Beyrut 1969, s. 283.
- ¹¹ Çetin, Nihat, *Eski Arap Şiiri*, İstanbul, 1973, s. 23.
- ¹² *el-Ağânî*, XVII, 82.
- ¹³ Zeydân, Corcî, *Târîhu Âdâbi'l-Luğati'l-'Arabiyye*, I-IV, Dâru'l-Hilâl, Kahire 1957, I, 162.
- ¹⁴ ez-Ziriklî, Hayruddîn, *el-A'lâm*, I-VIII, Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, Beyrut 2002, V, 226.
- ¹⁵ 'Umer Rıdâ Kehhâle, *Mu'cemu'l-Muellifîn*, I-XV, Beyrut 1376/1957, VII, 144; *Târîhu'l-Edebi'l-'Arabî*, s. 283.
- ¹⁶ 'Abdumuttalib Salâh, "Ka'b b. Zuheyr", s. 462.
- ¹⁷ Zuheyr b. Ebî Sulmâ, Ehl-i kitapla çok oturup kalkardı ve onlardan âhir zamanda bir Peygamber gönderileceğini işitmişti ve bu inançla o günü beklemeye başlamıştı. Bir gece rüyâsında, gökten bir ip uzatıldığını, o ipten tutmak için elini uzattığı hâlde yetişemediğini görmüştü. Bu rüyâsını, âhir zamanda gelecek olan peygambere yetişemeyeceği ve ömrünün o peygamber gönderilmeden biteceğine işaret olduğu şeklinde te'vil etmiş ve oğulları Buceyr ile Ka'b'a, eğer bu peygambere yetişirlerse hemen ona iman etmelerini vasiyet etmiştir. *Cemheretu Eş'âri'l-'Arab*, s. 58; *el-Ağânî*, XVII, 88; *Usdu'l-Ğâbe*, IV, 449; *Hizânetu'l-Edeb*, IX, 155; 'Abdumuttalib Salâh, "Ka'b b. Zuheyr", s. 462.
- ¹⁸ "Ebraku'l-'Azzâf" Basra Medine yolu üstünde Esed b. Huzeyme kabilesine ait bir su kaynağının ismidir. Bu isim Sîretu İbn İshak, Sîretu İbn Hişâm ve eş-Şi'r ve eş-Şu'ara'da geçmemektedir. Bu isme, *el-Ağânî*, XVII, 86; Ebu'l-'Abbas Ahmed b. Yahyâ Sa'leb, *Mecâlisu Sa'leb*, Thk. 'Abdusselam Muhammed Hârûn, Daru'l-Ma'ârif, Mısır 1950, II, 340; *Ma'rifetu's-Sahâbe*, V, 2378; *el-İstî'âb*, s. 268; *Usdu'l-Ğâbe*, IV, 449; *el-İsâbe*, V, 302; Ebû 'Abdillâh Muhammed b. 'Abdillâh el-Hakîm, *el-Mustedrek*, Thk: Mustafa 'Abdulkâdir 'Atâ, Dâru'l-Kutubu'l-İlmiyye, Beyrut 1990, *Kitâbu Ma'rifeti's-Sahâbe/ Zikru Ka'b ve Buceyr*, gibi daha sonraları yazılmış eserlerde rastlanılmaktadır.
- ¹⁹ *Târîhu'l-Edebi'l-'Arabî*, s. 282.

- ²⁰ *Hizânetu'l-Edeb*, IX, 155; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, VII, 144; İbrâhîm Muhammed, "Kasîdetu'l-Burde li-Ka'b b. Zuheyr ve Mekânetuhâ fi't-Turâsi's-Sûfi", *Elif*, Kahire 1985, sayı: 5, s. 50.
- ²¹ el-Muberred, *el-Kâmil fi'l-Luğa ve'l-Edeb*, Beyrut 1386/1966, II, 274.
- ²² *Arab ve İslam Edebiyatı*, s. 55.
- ²³ *Mecâlisu Sa'leb*, II, 34; *el-Ağânî*, XVII, 86; *Ma'rifetu's-Sahâbe*, V, 2378; *Usdu'l-Ğâbe*, IV, 449; *el-İsâbe*, V, 302; *el-Mustedrek*, III, 670.
- ²⁴ İbn Hişâm, *es-Sîretu'n-Nebeviyye*, Thk. Mustafa es-Sakâ ve diğ., Turâsu'l-İslâm, tsz., s. 501; İbn Sellâm el-Cumâhî, *Tabatâtu Fuhûli's-Şu'arâ'*, nşr. Mahmûd Muhammed Şâkir, Kahire 1377/1958, I, 99; *el-Ağânî*, XVII, 87.
- ²⁵ Ebu'l-Kâsım 'Abdurrahman es-Suheyfî, *er-Ravdat'ul-Unuf*, Thk. Tâhâ 'Abdurraûf Sa'd, Mektebetu'l-Kulliyâtî'l-Ezheriyye, Kahire 1971, IV, 158; *el-Mustedrek*, III, 674.
- ²⁶ *el-Ağânî*, XVII, 89; *er-Ravdat'ul-Unuf*, IV, 158; es-Safedî, Salâhuddîn Halîl b. Aybek, *el-Vâfi bi'l-Vefeyât*, I-XXIX, Thk: Admed el-Arnâvût, Türkî Mustafa, Dâru İhyâi Turâsi'l-Arabî, Beyrut 2000, XXIV, 258; *el-Mustedrek*, III, 674.
- ²⁷ *Tabakâtu Fuhûli's-Şu'arâ'*, I, 99-100, İbn Kuteybe, *eş-Şi'r ve's-Şu'arâ'*, Thk. Ahmed Muhammed Şâkir, Dâru'l-Ma'ârif, Mısır 1966, I, 154; Ebu'l-Huseyn 'Abdülbâkî İbn Kânî, *Mu'cemu's-Sahâbe*, Thk. Ebû Abdurrahmân Salâh b. Sâlim el-Mısrâtî, Mektebetu'l-Ğurebâi'l-Eseriyye, tsz., II, 381; es-Subkî, *Tabakâtu's-Şâfi'iyye*, Thk. Mahmûd Muhammed et-Tanâhî, 'Abdulfettâh Muhammed el-Hulv, Matba'atu 'İsâ el-Bâbî el-Halebî, 1964, I, 230; *el-İsâbe*, V, 302; Mârûn 'Abbûd, *Edebu'l-Mecâlisu Sa'leb*, II, 34; *el-Ağânî*, XVII, 86; *Ma'rifetu's-Sahâbe*, V, 2378; *Usdu'l-Ğâbe*, IV, 449; *el-İsâbe*, V, 302; *el-Mustedrek*, III, 670. *Arab*, Dâru's-Sekâfe, Beyrut 1960, s. 126; Dayf , Şevkî, *el-'Asru'l-İslâmî*, Daru'l-Ma'ârif, Mısır 1960, s. 85; *Târihu'l-Edebi'l-Arabî*, s. 283.
- ²⁸ Ka'b, Hz. Ebû Bekr'in yanına gitmiş, kendisinden yardım istediğini belirtmiş ama Hz. Ebû Bekir'evden "Hz. Peygamberin, kanını helâl kıldığı birine yardım etmekten hoşlanmam" cevabını alınca Hz. Ömer'in yanına gitmiş o da aynı cevabı verince ümidini yitirmemiş ve Hz. Ali'nin yanına gitmiştir. Hz. Ali ona "Hz. Peygamberle beraber namaz kıl. O ayrılırken peşine takıl ve elinden tut, ondan merhamet dile" diyerek yol gösterdiği belirtilmiştir. Bkz. *Cemheretu Eş'âri'l-Arab*, s. 32; Zeynu'l-Âbidîn, *Kasîde-i Bânet Su'âd*, Ahmed Kâmil ve Şeriki Mat., İstanbul, 1928, s. 14.
- ²⁹ *el-Ağânî*, XVII, 87; *Ma'rifetu's-Sahâbe*, V, 2379; *el-İstî'âb*, s. 629; *Usdu'l-Ğâbe*, IV, 450; *el-İsâbe*, V, 302; *el-Mustedrek*, III, 670.
- ³⁰ Kasidesinin Mescid-i Haram'da inşad edildiğini söyleyen kaynaklar da vardır. Bkz. *Mecâlisu Sa'leb*, II, 342; *el-Ağânî*, XVII, 91.
- ³¹ Demirayak, Kenan, "Bânet Su'âd Kasîdesi Üzerine", *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, Sayı: 24, Erzurum, 1997, s. 150.
- ³² *Tabakâtu Fuhûli's-Şu'arâ'*, I, 103; *eş-Şi'r ve's-Şu'arâ'*, I, 156; *Mu'cemu's-Sahâbe*, II, 381; *Tabakâtu's-Şâfi'iyye*, I, 231.
- ³³ Abdulkâdir el-Bağdâdî "Kırk bin dirhem" demiştir. bkz. *Hizânetu'l-Edeb*, IX, 155.
- ³⁴ R. Basset, "Bürde", *İA*, İstanbul, 1993, II, 837.
- ³⁵ Atasoy, Nurhan, "Hırka-ı Saadet", *TDVİA*, İstanbul 1998, XVII, s. 375; Ertuğ, Zeynep Tarım, "Osmanlı Devlet Teşrifâtında Hırka-i Şerif Ziyareti", *İÜ Edebiyat Fak. Tarih Ens. Dergisi*, sayı 16, İstanbul, 1998, s. 37-38.
- ³⁶ Hırka-i Saadet; 1,24 metre boyunda geniş kollu olup siyah yünlü kumaştan yapılmıştır. "İçi, kaba dokunmuş krem renk yünlü kumaş kaplıdır. "Önünde, sağ tarafında 0,23 x 0,30 ebâdında bir parçası noksandır. Sağ kolunda da eksiklik vardır.

Yer yer haraptır. "Hırka-i Saadet, müteaddit bohçalara sarılmış olduğu halde (0,57 x 0,45 x 0,21)ebâdında üstten açılır çifte kapaklı altın bir çekmece içindedir..

³⁷ Hırka-ı Saadet ziyaretleri için bkz. Sakaoglu, Necdet, "Hırka-i Saadet Ziyareti", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Tarih Vakfı; Kültür Bakanlığı, İstanbul, 1994, IV, 67-68; "Hırka-ı Saadet", *TDVİA*, XVII, 374-377; "Osmanlı Devlet Teşrifâtında Hırka-i Şerif Ziyareti", s. 37-45.

³⁸ es-Sukkerî, Ebû Sa'îd el-Hasan b. el-Huseyn b. 'Abdillâh, *Şerhu Dîvâni Ka'b b. Zuheyr*, el-Mektebetu'l-'Arabîyye, Kahire 1950.

³⁹ İbnu'l-Enbârî Muhammed b. Kâsım el-Bağdâdî, *Şerhu Kasidet-i Bânet Su'âd*, Kayseri 75. yıl İHK, Raşid Efendi, no. 568, vr. 1^b - 29^b; el-Hatîb et-Tebrîzî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. 'Alî, *Şerhu't-Tebrîzî 'Alâ Bânet Su'âd li-Ka'b b. Zuheyr*, Thk. 'Abdurrahim Yûsuf el-Cemel, Mektebetu'l-'Âdâb, Porsaid, 1990, s. 21-91; İbn Hişâm el-Ensârî, Cemâluddîn Muhammed, *Şerhu Kasideti Ka'b b. Zuheyr*, Thk. Mahmûd Hasan Ebû Nâcî, Müessesetu 'Ulûmî'l-Kur'ân, Dimaşk 1984, s. 23-28; Kâtip Çelebi, *Keşfu'z-Zunûn*, I-II, nşr. Şerefeddin Yaltkân, Rifat Bilge, Maarif Matbaası, İstanbul 1941, II, 1330; Serkîs, Yûsuf b. İlyan b. Mûsâ (1351/1932), *Mu'cemu'l-Matbû'ât*, Matba'atu Serkîs, Kahire 1928, II, 1562.

⁴⁰ *Cemheretu Eş'âri'l-'Arab*, s. 282-287; Reşîd Yûsuf 'Atâullâh, *Târîhu'l-'Âdâbi'l-'Arabîyye*, Thk. 'Alî Necîb 'Atvâ, Müessesetu 'İzziddîn, Beyrut 1985, I, 146; Hannâ el-Fâhûrî, *el-Câmi' fi Târîhi'l-'Edebi'l-'Arabî*, Dâru'l-Cil, Beyrut 1986, s. 302.

⁴¹ *el-Mecmû'atu'n-Nebhâniyye*, III, 2-8.

⁴² İbrâhîm Muhammed, *Kasidetu Bânet Su'âd li-Ka'b b. Zuheyr ve Eseruha fi't-Turâsi'l-'Arabî*, Mektebetu'l-İslâm, Beyrut 1986, s. 27-40.

⁴³ *el-Câmi' fi Târîhi'l-'Edebi'l-'Arabî*, s. 409.

⁴⁴ 'Urkûb: 'Urkûb b. Ma'bed, Medine'nin ilk sakinleri sayılan Amelika kabilesinden birisidir. Kardeşlerinden birine hurma vereceğini va'detmiş ve "hurma çiçek açınca gel!" demişti. Kardeşi gelince "hurmaya alaca düşünce gel!" dedi. O vakit gelince, "iyice renklenince gel!" dedi. Hurma rengini alınca, "Taze hurma olupta yenecek şekle gelince gel!" dedi. Meyve yaş hurma olunca da, "sen hurma kuruyup tatlanınca gel!" dedi. Hurma kuruyunca bir gece gelip meyvelerin salkımını kesip götürdü ve kardeşine birşey vermedi.

İşte o günden sonra Araplar sözünden dönenler için bu olayı "مواعيدُ عُرْقُوب"='Urkûbun Va'di" şeklinde deyim haline getirip kullanmaya başladılar. Bkz. İbn Manzur, *Lisânu'l-'Arab*, I-XV, Dâru Sâdır, Beyrut, 1994, I, 594.

⁴⁵ "Bânet Su'âd Kasîdesi Üzerine", s. 145.

⁴⁶ "Kasîdetu'l-Burde li-Ka'b b. Zuheyr ve Mekânetuhâ fi't-Turâsi's-Sûfi", s. 51; "Bânet Su'âd Kasîdesi Üzerine", s. 145.

⁴⁷ Bazı kaynaklar Zuheyr b. Ebî Sulmâ'nın Hanif olduğunu belirtmektedirler. Bu da Zuheyr'in şiirlerinde göze çarpmaktadır. Zira o, şiirlerinde lüzumsuz, manasız ve boş sözlerden uzak durmuş, çirkin sözler kullanmamıştır. İffetli, güzel huylu ve tevâzu sahibi birisiydi. Ehl-i kitapla çok oturup kalkardı. *Cemheretu Eş'âri'l-'Arab*, s. 57; *el-Ağânî*, X, 289, 290, 309, 315; Ahmed Cemâl el-'Umerî, *eş-Şu'arû'l-Hunefâ*, Dâru'l-Ma'ârif, Kahire 1981, s. 95-96; *Arab ve İslam Edebiyatı*, s. 24-25.

⁴⁸ *Şerhu Dîvâni Ka'b b. Zuheyr*, s. 19.

⁴⁹ *Edebu'l-'Arab*, s. 126; es-Seyyid Hasen Karûn, "el-Bûsîrî Yu'ârîdu Ka'b b. Zuheyr", *Mecelletu'l-Ezher*, Kahire 1976, XXXXVIII, sayı. 3, s. 342; "Bânet Su'âd Kasîdesi Üzerine", s. 145.

⁵⁰ "Bânet Su'âd Kasîdesi Üzerine", s. 145.

⁵¹ "Kasîdetu'l-Burde li-Ka'b b. Zuheyr ve Mekânetuhâ fi't-Turâsi's-Sûfi", *Elif*, s. 51-57.

- ⁵² *el-Câmi' fi Târîhi'l-Edebi'l-'Arabî*, s. 405.
- ⁵³ Tâhâ Huseyn, *fi'l-Edebi'l-Câhîlî*, Kahire, 1927, s. 291-292; "Bânet Su'âd Kasidesi Üzerine", s. 151-153.
- ⁵⁴ Evs b. Hacer, *Dîvânu Evs b. Hacer*, Nşr. Muhammed Yûsuf Necm, Beyrut 1980, s. 41.
- ⁵⁵ *Şerhu Dîvâni Ka'b b. Zuheyr*, s. 11.
- ⁵⁶ Karşılaştırmalar için bkz. "Bânet Su'âd Kasidesi Üzerine", s. 151-153.
- ⁵⁷ *Kasîdetu Bânet Su'âd li-Ka'b b. Zuheyr ve Eseruha fi't-Turâsi'l-'Arabî*, s. 199; "Bânet Su'âd Kasidesi Üzerine", s. 153-154.
- ⁵⁸ "Ka'b b. Zuheyr", *IA*, VI, 5; "Bânet Su'âd Kasidesi Üzerine", s. 142.
- ⁵⁹ "Bânet Su'âd Kasidesi Üzerine", s. 156.
- ⁶⁰ *Nefhu't-Tîb*, II, 689.
- ⁶¹ *Şerhu Dîvâni Ka'b b. Zuheyr*, el-Mektebetu'l-'Arabiyye, Kahire 1950.
- ⁶² Mahmûd Abdullâh el-Câdir, "Dirâse Tahkikiyye fi Dîvâni Ka'b b. Zuheyr", *el-Mevrid*, Bağdat, 1981, IX, sayı. 4, s. 804-812.
- ⁶³ 'Abdullâh Muhammed Habeşî, *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I-III, el-Mecma'u's-Şekâfi (Yaynevi), Ebû Zabî (şehir ismi) 2004, I, 376.
- ⁶⁴ *a.e.*, I, 376.
- ⁶² *a.e.*, I, 376.
- ⁶³ *a.e.*, I, 376.
- ⁶⁴ *a.e.*, I, 376.
- ⁶⁵ *a.e.*, I, 376.
- ⁶⁶ *a.e.*, I, 376.
- ⁶⁷ *Hizânetu'l-Edeb*, I, 22; Sezgin, Fuat, *Târîhu't-Turâsi'l-'Arabî*, I-III, Riyat 1991, II, 213; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 376.
- ⁶⁸ *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 376.
- ⁶⁹ Bağdatlı İsmail Paşa (1338/1920), *Hediyyetu'l-'Arifin*, I-II, MEB Yay., İstanbul 1951, I, 267; *el-A'lâm*, II, 188; *Mu'cemu'l-Muellifin*, VI, 24.
- ⁷⁰ *Şerhu Dîvâni Ka'b b. Zuheyr*, s. 6-25.
- ⁷¹ Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 165.
- ⁷² *a.g.m.*, s. 165.
- ⁷³ *el-Vâfi bi'l-Vefeyât*, II, 251-254; es-Suyûtî, *Buğyetu'l-Vu'ât*, I-II, Thk: Muhammed ebu'l-Fazl İbrahim, Dârul-Fikr, 1979, I, 76-81.
- ⁷⁴ *Târîhu't-Turâsi'l-'Arabî* II, 213; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 165; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 376.
- ⁷⁵ *Hediyyetu'l-'Arifin*, I, 5; *el-A'lâm*, I, 61; *Mu'cemu'l-Muellifin*, I, 102.
- ⁷⁶ *Târîhu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 213; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 165; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 376.
- ⁷⁷ *Târîhu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 213; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 377.
- ⁷⁸ Kayseri 75. yıl İHK, Raşid Ef., no. 568, vr. 1^b - 29^b.
- ⁷⁹ *Hediyyetu'l-'Arifin*, I, 306; *el-A'lâm*, II, 231; *Mu'cemu'l-Muellifin*, III, 310; *Târîhu't-Turâsi'l-'Arabî* II, 213; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 377.
- ⁸⁰ *Târîhu't-Turâsi'l-'Arabî* II, 213; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 165; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 377.
- ⁸¹ *Hediyyetu'l-'Arifin*, I, 73-74; *el-A'lâm*, I, 212; *Mu'cemu'l-Muellifin*, VI, 91.
- ⁸² *Târîhu't-Turâsi'l-'Arabî* II, 214; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 165; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 377.
- ⁸³ *el-A'lâm*, VIII, 158; *Hediyyetu'l-'Arifin*, II, 519; *Mu'cemu'l-Muellifin*, XIII, 214.
- ⁸⁴ *Şerhu't-Tebrîzî 'Alâ Bânet Su'âd li-Ka'b b. Zuheyr*, s. 21-91.
- ⁸⁵ *Mu'cemu'l-Muellifin*, XIII, 237.

- ⁸⁶ *Mu‘cemu’l-Muellifîn*, XIII, 237; *Câmi‘u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 377.
- ⁸⁷ *el-A‘lâm*, III, 327.
- ⁸⁸ *Câmi‘u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 377.
- ⁸⁹ *Hediyetu’l-‘Ârifîn*, I, 807; *el-A‘lâm*, V, 104; *Mu‘cemu’l-Muellifîn*, VIII, 27.
- ⁹⁰ *Târîhu’t-Turâsî’l-‘Arabî*, II, 214; *Câmi‘u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 377.
- ⁹¹ *Hediyetu’l-‘Ârifîn*, I, 614-616; İbnu’l-‘Îmâd (1089/1678), *Şezzerâtu’z-Zeheb*, I-X, Thk: ‘Abdulkâdir el-Arnâvut, Mahmûd el-Arnâvut, Dâru İbni’l-Kesîr, Beyrut 1987, V, 132; *Mu‘cemu’l-Muellifîn*, VIII, 27.
- ⁹² Kâ‘b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde’si Üzerine Notlar I, s. 165; *Câmi‘u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 377.
- ⁹³ *Hizânetu’l-Edeb*, IX, 144-145; *Târîhu’t-Turâsî’l-‘Arabî* II, 214; *Câmi‘u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 377.
- ⁹⁴ *Hizânetu’l-Edeb*, IX, 144-145; *Târîhu’t-Turâsî’l-‘Arabî* II, 214; Kâ‘b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde’si Üzerine Notlar I, s. 166; *Câmi‘u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 377.
- ⁹⁵ *el-A‘lâm*, III, 350; *Câmi‘u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 377.
- ⁹⁶ Köprülü Ktp., no. 1352.
- ⁹⁷ *Mu‘cemu’l-Muellifîn*, IV, 231; *Câmi‘u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 378.
- ⁹⁸ *Câmi‘u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 378.
- ⁹⁹ *Hediyetu’l-‘Ârifîn*, I, 465; *el-A‘lâm*, IV, 147; *Mu‘cemu’l-Muellifîn*, VI, 163-164; *Târîhu’t-Turâsî’l-‘Arabî* II, 214-215; *Câmi‘u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 378.
- ¹⁰⁰ İbn Hişâm el-Ensârî, Cemâluddîn Muhammed, *Şerhu Kasîdeti Ka‘b b. Zuheyr*, Thk. Mahmûd Hasan Ebû Nâcî, Müessesetü ‘Ulûmi’l-Kur‘ân, Dîmaşk 1984.
- ¹⁰¹ *Hediyetu’l-‘Ârifîn*, I, 467; *el-A‘lâm*, IV, 126; *Câmi‘u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 378.
- ¹⁰² *Câmi‘u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 378.
- ¹⁰³ *Hediyetu’l-‘Ârifîn*, I, 367; *Târîhu’t-Turâsî’l-‘Arabî* II, 215; *Câmi‘u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 378.
- ¹⁰⁴ Adnan Ötügen İHK no. 2186, vr. 1-28; Erzurum İHK, no. 23940/1, vr. 1b-17b; Süleymaniye Ktp., Esad Ef., no. 2757; Fatih, no. 5305, vr. 40-63.
- ¹⁰⁵ *Hediyetu’l-‘Ârifîn*, I, 17; *el-A‘lâm*, I, 64; *Mu‘cemu’l-Muellifîn*, I, 98; *Târîhu’t-Turâsî’l-‘Arabî*, II, 215; *Câmi‘u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 378.
- ¹⁰⁶ Atıf Efendi Ktp., no. 2161 vr. 7-37.
- ¹⁰⁷ Ordu İl Halk Ktp., no. 898, vr. 1^a-65^b; Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, no. 2755 vr. 1-31.
- ¹⁰⁸ Bağdatlı İsmail Paşa (1338/1920), *Îzâhu’l-Meknûn*, I-II, MEB Yay., İstanbul 1951, I, 55, 342; *Mu‘cemu’l-Muellifîn*, VIII, 304.
- ¹⁰⁹ *Târîhu’t-Turâsî’l-‘Arabî* II, 215; Kâ‘b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde’si Üzerine Notlar I, s. 166; *Câmi‘u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 379.
- ¹¹⁰ *Hediyetu’l-‘Ârifîn*, I, 728-729; Kâ‘b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde’si Üzerine Notlar I, s. 166; *Câmi‘u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 379.
- ¹¹¹ Atıf Efendi Ktp., no. 2156.
- ¹¹² *Hediyetu’l-‘Ârifîn*, II, 180-181; *Câmi‘u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 379.
- ¹¹³ Kâ‘b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde’si Üzerine Notlar I, s. 166; *Câmi‘u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 379.
- ¹¹⁴ Kâ‘b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde’si Üzerine Notlar I, s. 166.
- ¹¹⁵ a.g.m., s. 166.
- ¹¹⁶ *Mu‘cemu’l-Muellifîn*, XIII, 295.
- ¹¹⁷ *Câmi‘u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 379.
- ¹¹⁸ Kâ‘b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde’si Üzerine Notlar I, s. 166.
- ¹¹⁹ Şerh Çağatayca yazılmıştır. Bkz. Kâ‘b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde’si Üzerine Notlar I, s. 166.

- ¹²⁰ *el-A'lâm*, II, 67.
- ¹²¹ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 215; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 166; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 379.
- ¹²² *Mu'cemu'l-Matbû'ât*, II, 2118; *Hediyetu'l-'Ârifîn*, I, 127; *el-A'lâm*, I, 187; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, IV, 309; *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî* II, 215; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 379.
- ¹²³ Süleymaniye Ktp., Şazeli Tekkesi, no. 97, vr. 20^a - 47^b. Şerh "*Musaddaku'l-Fadl Şerhu Banet Su'âd*" adıyla 1323/1905'te Haydarâbâd'ta basılmıştır. Bkz. *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî* II, 215; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 166; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 379.
- ¹²⁴ *el-A'lâm*, V, 333; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, VIII, 311-312.
- ¹²⁵ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî* II, 215; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 166; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 379.
- ¹²⁶ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî* II, 216; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 167; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 379.
- ¹²⁷ Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, no. 3408, vr. 23-36; Laleli, no. 1798, vr. 1-20.
- ¹²⁸ es-Sehâvî, *ed-Dav'u'l-Lâmi'*, Dâru'l-Mektebeti'l-Hayât, Beyrut. tsz, VI, 91-92; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, VII, 290.
- ¹²⁹ *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 379.
- ¹³⁰ *Hediyetu'l-'Ârifîn*, II, 560-561; *Îzâhu'l-Meknûn*, I, 59.
- ¹³¹ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 218; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 380.
- ¹³² *Hediyetu'l-'Ârifîn*, I, 357; *Keşfu'z-Zunûn*, II, 1330; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, IV, 132; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 379.
- ¹³³ *Hediyetu'l-'Ârifîn*, I, 357; *Keşfu'z-Zunûn*, II, 1330; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, IV, 132; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 379.
- ¹³⁴ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî* II, 215; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 380.
- ¹³⁵ Atıf Efendi Ktp., no. 2815, vr. 112-118.
- ¹³⁶ *ed-Dav'u'l-Lâmi'*, IV, 260-261; *Hediyetu'l-'Ârifîn*, I, 598; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, V, 281.
- ¹³⁷ Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 167; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 380.
- ¹³⁸ *Hediyetu'l-'Ârifîn*, I, 534-544; *el-A'lâm*, III, 301; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, V, 124.
- ¹³⁹ es-Suyûtî, *Kunhu'l-Murâd fî Beyâni Bânet Su'âd*, Thk. Mustafa Aleyyan, Muessetu'r-Risâle, Beyrut 2005/1426.
- ¹⁴⁰ *Hediyetu'l-'Ârifîn*, I, 545; *el-A'lâm*, III, 318; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 380.
- ¹⁴¹ *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 380.
- ¹⁴² *Mu'cemu'l-Muellifîn*, V, 254.
- ¹⁴³ Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 167; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 380.
- ¹⁴⁴ *Mu'cemu'l-Muellifîn*, II, 152; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 167; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 380.
- ¹⁴⁵ Nuruosmaniye Ktp., no. 4004, vr. 1-48.
- ¹⁴⁶ eş-Şevkânî, Muhammed b. Ali b. Muhammed, *el-Bedru't-Tâli'*, I-II, Tah: Muhammed Hasan Hallâk, Dâr İbn Kesîr, Dimaşk 2006, I, 274; *Hediyetu'l-'Ârifîn*, I, 424; *Îzâhu'l-Meknûn*, I, 111; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, V, 7.
- ¹⁴⁷ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 216; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 167; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 380.
- ¹⁴⁸ *Hediyetu'l-'Ârifîn*, I, 426; *Keşfu'z-Zunûn*, II, 1330; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 381.
- ¹⁴⁹ *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 381.

- ¹⁵⁰ *a.e.*, I, 381.
- ¹⁵¹ *a.e.*, I, 381.
- ¹⁵² *a.e.*, I, 381.
- ¹⁵³ *a.e.*, I, 381.
- ¹⁵⁴ *a.e.*, I, 381.
- ¹⁵⁵ *a.e.*, I, 381.
- ¹⁵⁶ *Hediyyetu'l-Ârifîn*, I, 751-753; *el-A'lâm*, V, 12; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, VII, 100; *Târîhu't-Turâsi'l-Arabî*, II, 216; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 381.
- ¹⁵⁷ Ankara Adnan Ötüken İHK, 1997/1, vr. 1b-20b; Diyarbakır İHK, no. 312/2, vr. 43b-61b; no. 601/1, vr. 1a-31b; no. 801/3, vr. 39b-56a; no. 1828, vr. 1-34; Gaziantep İHK, no. 201/1, vr. 1b-25b; Isparta Uluborlu İHK, no. 361/13, vr. 168b-188b; Kastamonu İHK, no. 1012/9, vr. 1-19; Kayseri 75. yıl İHK, Raşid Efendi, no. 535 vr. 1-19; Konya İHK, no. 5836/13; Köprülü Ktp., Ahmed Paşa, no. 343, vr. 79-146; Manisa İHK, no. 5256/2, vr. 71b-104b; no. 5258/1, vr. 1^b-27^b; Millet Ktp., Ali Emiri, no. Arabi 3111/1, vr. 1-28; Süleymaniye Ktp., Bağdatlı Vehbi, no. 1546; Darülmecnevi, no. 436, vr. 19-42; Esad Efendi, no. 2751; Fatih, no. 5336, vr. 1-16; ve diğerleri; Trabzon İHK, no. 462, vr. 1-30.
- ¹⁵⁸ *Mu'cemu'l-Muellifîn*, X, 290.
- ¹⁵⁹ *Mu'cemu'l-Muellifîn*, X, 290; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 381.
- ¹⁶⁰ *Hediyyetu'l-Ârifîn*, II, 325.
- ¹⁶¹ *Hediyyetu'l-Ârifîn*, II, 325; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 381.
- ¹⁶² *Hediyyetu'l-Ârifîn*, I, 163; *el-A'lâm*, I, 161; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, I, 287-288.
- ¹⁶³ Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 167; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 381.
- ¹⁶⁴ Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 381.
- ¹⁶⁵ Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 381.
- ¹⁶⁶ *Hediyyetu'l-Ârifîn*, I, 602; *el-A'lâm*, IV, 141; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, V, 295.
- ¹⁶⁷ 'Abdulkâdir 'Umer el-Bagdâdî, *Hâşiye 'Alâ Şerhi Bânet Su'âd li'bni Hişâm*, Thk. Nazif Muharrem Hoca, Franz Steiner Verlag, Wiesbaden 1990.
- ¹⁶⁸ Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyyetu'l-Ârifîn*, I, 550.
- ¹⁶⁹ Burdur İl Halk Ktp., no. 141-01, vr. 1b-31b; Çorum Hasan Paşa İHK, no. 3218/5, vr. 39b-56a; Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, no. 2754, vr. 1-30; H. Hayri-Abd. Ef., no. 16, vr. 317-360; H. Mahmud Ef., no. 789, vr. 23-33; no. 3765, vr. 1-48; Laleli, no. 3657. Yazma Bağışlar, no. 4229/1, vr. 1-28.
- ¹⁷⁰ el-Murâdî, Ebu'l-Fadl Muhammed b. Ali, *Silkü'd-Dürer*, I-IV, Dâru'l-Beşâ'iru'l-İslamiyye, 1988, IV, 86; *Hediyyetu'l-Ârifîn*, II, 307; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, IX, 78; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 382.
- ¹⁷¹ *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 382.
- ¹⁷² *Târîhu't-Turâsi'l-Arabî* II, 216; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 167; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 380.
- ¹⁷³ *Târîhu't-Turâsi'l-Arabî* II, 216; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 167; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 380.
- ¹⁷⁴ Mehmet Tahir Efendi, *Osmanlı Müellifleri*, I-III, Nşr: Fikri YAVUZ, İsmail ÖZEN, Meral Yay., İstanbul 1972, I, 164.
- ¹⁷⁵ Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 167.
- ¹⁷⁶ *Târîhu't-Turâsi'l-Arabî*, II, 216; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 167.
- ¹⁷⁷ Nuruosmaniye Ktp no. 4003, vr. 1-76; Süleymaniye Ktp., H. Beşir Ağa, no. 535; H. Hüsnü, no. 1047.

- ¹⁷⁸ *Târîhu 't-Turâsi 'l-'Arabî*, II, 217; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 167; *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 382.
- ¹⁷⁹ Süleymaniye Ktp., Bağdatlı Vehbi, no. 1635, vr. 1-55; Esad Efendi, no. 2752, vr. 1-59.
- ¹⁸⁰ *el-A 'lâm*, I, 37; *Mu 'cemu 'l-Muellifîn*, I, 27; *Târîhu 't-Turâsi 'l-'Arabî*, II, 217; *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 382.
- ¹⁸¹ Kayseri 75. yıl İHK, Raşid Efendi, no. 535, vr. 20b-50a.
- ¹⁸² *el-A 'lâm*, V, 74; *Îzâhu 'l-Meknûn*, II, 596; *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 382.
- ¹⁸³ *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 382.
- ¹⁸⁴ *Târîhu 't-Turâsi 'l-'Arabî* II, 217; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 168.
- ¹⁸⁵ Süleymaniye Ktp., Bağdatlı Vehbi, no. 1615, vr. 1-20.
- ¹⁸⁶ *Hediyyetu 'l-'Ârifîn*, I, 665; *el-A 'lâm*, IV, 236; *Mu 'cemu 'l-Muellifîn*, I, 313.
- ¹⁸⁷ *Târîhu 't-Turâsi 'l-'Arabî* II, 217; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 168; *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 382.
- ¹⁸⁸ *Târîhu 't-Turâsi 'l-'Arabî* II, 217; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 168; *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 382.
- ¹⁸⁹ *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 382.
- ¹⁹⁰ *a.e.*, I, 382.
- ¹⁹¹ *Mu 'cemu 'l-Muellifîn*, IX, 274; *Osmanlı Müellifleri*, II, 7.
- ¹⁹² İstanbul Üniv. Nadir Es. Ktp., no. A 3728; Kastamonu İHK, no. 2310, vr. 1-40; Süleymaniye Ktp., Pertev Paşa, no. 649, vr. 1^b-49^b.
- ¹⁹³ *el-A 'lâm*, VIII, 232; *Mu 'cemu 'l-Muellifîn*, XIII, 301.
- ¹⁹⁴ Süleymaniye Ktp., Fatih, no. 5442, vr. 35-46.
- ¹⁹⁵ *Hediyyetu 'l-'Ârifîn*, II, 339; *Osmanlı Müellifleri*, II, 142-143.
- ¹⁹⁶ Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 168; *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 383.
- ¹⁹⁷ *Hediyyetu 'l-'Ârifîn*, I, 252; *Mu 'cemu 'l-Muellifîn*, VI, 101.
- ¹⁹⁸ Diyarbakır İHK, no. 641/3, vr. 45^b-100^b.
- ¹⁹⁹ *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 383.
- ²⁰⁰ *a.e.*, I, 383.
- ²⁰¹ *el-A 'lâm*, VI, 15; *Mu 'cemu 'l-Muellifîn*, VIII, 280.
- ²⁰² *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 383.
- ²⁰³ *Hediyyetu 'l-'Ârifîn*, I, 485; *Mu 'cemu 'l-Muellifîn*, VI, 74; *Osmanlı Müellifleri*, I, 104- 107.
- ²⁰⁴ *Osmanlı Müellifleri*, I, 104- 107; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 168.
- ²⁰⁵ *Târîhu 't-Turâsi 'l-'Arabî* II, 219; *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 383.
- ²⁰⁶ Süleymaniye Ktp., Laleli, no. 3657.
- ²⁰⁷ *Târîhu 't-Turâsi 'l-'Arabî* II, 217; *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 383.
- ²⁰⁸ Süleymaniye Ktp., Bağdatlı Vehbi, no. 1615.
- ²⁰⁹ *Hediyyetu 'l-'Ârifîn*, II, 245; *el-A 'lâm*, VII, 89.
- ²¹⁰ *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 383.
- ²¹¹ *Hediyyetu 'l-'Ârifîn*, II, 453; *Îzâhu 'l-Meknûn*, I, 112; *Mu 'cemu 'l-Muellifîn*, XII, 262.
- ²¹² Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, no. 2758 vr. 1-28; Yahyâ Tefvik, no.1614, vr. 1-59.
- ²¹³ Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 168; *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 383.
- ²¹⁴ *Hediyyetu 'l-'Ârifîn*, I, 406; *Îzâhu 'l-Meknûn*, I, 304; *Mu 'cemu 'l-Matbû'ât*, I, 710; *el-A 'lâm*, III, 131; *Mu 'cemu 'l-Muellifîn*, IV, 271.
- ²¹⁵ *Târîhu 't-Turâsi 'l-'Arabî*, II, 217; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 168; *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 383.

- ²¹⁶ *Mu‘cemu’l-Muellifîn*, XII, 225-226; *Târihu’t-Turâsi’l-‘Arabî*, II, 217.
- ²¹⁷ *Târihu’t-Turâsi’l-‘Arabî*, II, 217; Kâ‘b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde’si Üzerine Notlar I, s. 168; *Câmi’u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 384.
- ²¹⁸ *Hedîyyetu’l-‘Ârifîn*, II, 350.
- ²¹⁹ *Câmi’u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 384.
- ²²⁰ *el-A‘lâm*, VI, 62.
- ²²¹ *Câmi’u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 384.
- ²²² Bâmî, Cemâl, “Muhammed et-Tâvedî b. Sûde”, *Misâku’r-Râbita*, <http://www.almithaq.ma/content.aspx?C=8167>. (e.t. 05.10.2012).
- ²²³ el-Mağribî, Hasan b. Muhammed Takiyyiddîn b. Et-Tâlib, *Muhtârât mine’l-Mahtûtâtî’l-Asliyye fi’l-Merkez*, <http://www.saaïd.net/Doat/Najeeb/18.htm>. (e.t. 05.10.2012).
- ²²⁴ *el-A‘lâm*, I, 162; *Hedîyyetu’l-‘Ârifîn*, I, 162; *Mu‘cemu’l-Muellifîn*, I, 288; *Câmi’u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 384.
- ²²⁵ *el-A‘lâm*, I, 162; *Hedîyyetu’l-‘Ârifîn*, I, 162; *Mu‘cemu’l-Muellifîn*, I, 288; *Câmi’u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 384.
- ²²⁶ *Hedîyyetu’l-‘Ârifîn*, II, 354; *Mu‘cemu’l-Muellifîn*, X, 220-221.
- ²²⁷ *Târihu’t-Turâsi’l-‘Arabî*, II, 218; Kâ‘b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde’si Üzerine Notlar I, s. 168; *Câmi’u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 384.
- ²²⁸ *Hedîyyetu’l-‘Ârifîn*, II, 354; *Îzâhu’l-Meknûn*, II, 356; *Mu‘cemu’l-Muellifîn*, IX, 18.
- ²²⁹ Kâ‘b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde’si Üzerine Notlar I, s. 168; *Câmi’u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 384.
- ²³⁰ *Îzâhu’l-Meknûn*, I, 148; *Câmi’u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 384.
- ²³¹ *Îzâhu’l-Meknûn*, I, 148; *Câmi’u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 384.
- ²³² *Câmi’u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 384.
- ²³³ *a.e.*, I, 384.
- ²³⁴ Bazı kaynaklarda ölüm tarihi (1253/1837) olarak kaydedilmiştir. Bkz. *Îzâhu’l-Meknûn*, I, 385; *el-A‘lâm*, I, 246.
- ²³⁵ *Mu‘cemu’l-Matbû‘ât*, I, 1120; *Hedîyyetu’l-‘Ârifîn*, I, 184; *Mu‘cemu’l-Muellifîn*, II, 129.
- ²³⁶ *Târihu’t-Turâsi’l-‘Arabî*, II, 218; Kâ‘b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde’si Üzerine Notlar I, s. 168.
- ²³⁷ *Mu‘cemu’l-Muellifîn*, III, 133; *Câmi’u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 385.
- ²³⁸ *Câmi’u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 385.
- ²³⁹ *el-A‘lâm*, VI, 164; *Mu‘cemu’l-Muellifîn*, X, 83.
- ²⁴⁰ *Târihu’t-Turâsi’l-‘Arabî* II, 218; Kâ‘b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde’si Üzerine Notlar I, s. 168; *Câmi’u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 385.
- ²⁴¹ Bazı kaynaklarda ölüm tarihi h.1277’dir. bkz. *el-A‘lâm*, I, 71; *Mu‘cemu’l-Muellifîn*, I, 4.
- ²⁴² *Hedîyyetu’l-‘Ârifîn*, I, 41; *el-A‘lâm*, I, 71; *Mu‘cemu’l-Muellifîn*, I, 4; *Câmi’u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 378.
- ²⁴³ el-Bâcûrî, İbrâhîm b. Muhammed b. Ahmed (1277/1860), *el-Burde bi-Şerhi’l-Bâcûrî*, Thk. Yûsuf ‘Alî Bedevî, Dâru Menâbi‘i’n-Nûr, Dimaşk, 2004/1425.
- ²⁴⁴ Kâ‘b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde’si Üzerine Notlar I, s. 168; *Câmi’u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 378.
- ²⁴⁵ *el-A‘lâm*, II, 230.
- ²⁴⁶ *Câmi’u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 385.
- ²⁴⁷ *el-A‘lâm*, VI, 300.
- ²⁴⁸ *Câmi’u’ş-Şurûh ve’l-Havâşî*, I, 385.
- ²⁴⁹ *a.e.*, I, 385.

- ²⁵⁰ a.e., I, 385.
- ²⁵¹ Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169.
- ²⁵² a.e., s. 169.
- ²⁵³ *İzâhu'l-Meknûn*, II, 229; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169.
- ²⁵⁴ *Şerh* Farsça yazılmıştır. Bkz. Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169.
- ²⁵⁵ Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 385.
- ²⁵⁶ H. Selim Ağa Ktp., Kemankeş, no. 482; İzmir M. Ktp. Tr Yz, no. 1561; vr. 1-29; Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, no. 924, vr. 217-241; Fatih, no. 5333, vr. 88-708; H. Hüsnü Paşa, no. 1013, vr. 1-18; Nuruosmaniye Ktp., no. 2222, vr. 138b-171; no. 4005, vr. 1-29.
- ²⁵⁷ *İzâhu'l-Meknûn*, II, 663; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 385.
- ²⁵⁸ *İzâhu'l-Meknûn*, II, 663; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 385.
- ²⁵⁹ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 218; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 168; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 385.
- ²⁶⁰ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 218; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 168; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 385.
- ²⁶¹ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 218; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 385.
- ²⁶² *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 218; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 385.
- ²⁶³ *İzâhu'l-Meknûn*, II, 663; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 385.
- ²⁶⁴ *İzâhu'l-Meknûn*, II, 663; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 385.
- ²⁶⁵ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 218; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 386.
- ²⁶⁶ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 218; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 386.
- ²⁶⁷ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 218; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 385.
- ²⁶⁸ Beyazıt Devlet Ktp., no. 5473, vr. 81b-98b.
- ²⁶⁹ Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169.
- ²⁷⁰ a.g.m., s. 169.
- ²⁷¹ Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 385.
- ²⁷² Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 385.
- ²⁷³ *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 385.
- ²⁷⁴ a.e., I, 385.
- ²⁷⁵ a.e., I, 386.
- ²⁷⁶ a.e., I, 386.
- ²⁷⁷ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 218; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 168; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 386.
- ²⁷⁸ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 218; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 168; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 386.
- ²⁷⁹ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 219.
- ²⁸⁰ Farsça olan bu *Şerh* 1875 ve 1888'de Luknow'da basılmıştır. Bkz. *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 219.
- ²⁸¹ *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 386.

- ²⁸² a.e., I, 386.
- ²⁸³ a.e., I, 386.
- ²⁸⁴ a.e., I, 386.
- ²⁸⁵ a.e., I, 386.
- ²⁸⁶ a.e., I, 386.
- ²⁸⁷ a.e., I, 386.
- ²⁸⁸ a.e., I, 386.
- ²⁸⁹ *Hediyyetu'l-Ârifin*, I, 190; *Osmanlı Müellifleri*, II, 40; *Mu'cemu'l-Muellifin*, II, 173; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 386.
- ²⁹⁰ Dersaadet Matbaası, İstanbul, 1324. Bu şerhin matbu hali Süleymaniye Ktp., Haşim Paşa, no. 104; Hüdai Efendi, no. 1298'de mevcuttur.
- ²⁹¹ *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 386.
- ²⁹² 1321/1903 yılında Kahire Hamidiye matbaasında basılmıştır. Bkz. *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 386.
- ²⁹³ *Hediyyetu'l-Ârifin*, I, 229; *Osmanlı Müellifleri*, III, 26-27.
- ²⁹⁴ 1288 ve 1291 yıllarında İstanbul Yahyâ Efendi Matbaasında basılan bu şerhin matbu hali Süleymaniye Ktp., Düğümlü Baba, no. 425; Hüdai Efendi, no. 1308; Kadızade Burhan, no. 123; Nafiz Paşa, no. 978'da bulunmaktadır..
- ²⁹⁵ *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 386.
- ²⁹⁶ a.e., I, 386.
- ²⁹⁷ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî* II, 218; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 386.
- ²⁹⁸ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî* II, 218; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 386.
- ²⁹⁹ *el-A'lâm*, VI, 95; *Mu'cemu'l-Matbû'ât*, II, 1737; *Mu'cemu'l-Muellifin*, IX, 224.
- ³⁰⁰ Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 386.
- ³⁰¹ Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169.
- ³⁰² Millet Ktp., Ali Emiri Edeb., no. 77.
- ³⁰³ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî* II, 219.
- ³⁰⁴ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 219; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169.
- ³⁰⁵ *el-A'lâm*, VII, 110.
- ³⁰⁶ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî* II, 218; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 169; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 386.
- ³⁰⁷ *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 387.
- ³⁰⁸ a.e., I, 387.
- ³⁰⁹ a.e., I, 387.
- ³¹⁰ a.e., I, 387.
- ³¹¹ *el-A'lâm*, VII, 94.
- ³¹² *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 387.
- ³¹³ a.e., I, 387.
- ³¹⁴ a.e., I, 387.
- ³¹⁵ a.e., I, 387.
- ³¹⁶ a.e., I, 387.
- ³¹⁷ a.e., I, 387.
- ³¹⁸ a.e., I, 387.
- ³¹⁹ a.e., I, 387.
- ³²⁰ a.e., I, 387.
- ³²¹ a.e., I, 387.

- ³²² *a.e.*, I, 387.
- ³²³ Bahriye Matbaası, İstanbul, 1302. Bu eserin matbu hali Süleymaniye Ktp., Hasib Efendi, no. 331; Hüdai Efendi, no. 1385 ve 1430 'da bulunmaktadır.
- ³²⁴ *el-A'lâm*, II, 268.
- ³²⁵ *Wikipedia*, "Seyyid Taha Efendi", http://tr.wikipedia.org/wiki/Seyyid_Taha_Efendi. (e.t. 05.10.2012).
- ³²⁶ Bazı kaynaklarda doğum ve ölüm tarihleri 453-543 olarak belirtilmiştir. Bk. *Mu'cemu'l-Matbû'ât*, I, 266-267
- ³²⁷ *Keşfü'z-Zunûn*, IV, 551; *Hediyyetu'l-Ârifîn*, II, 551; el-Kanûcî, Sadîk b. Hasan, *Ebcedu'l-'Ulûm*, I-III, Thk: 'Abdulcebbar Zekâr, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1978, I, 111; *el-A'lâm*, VIII, 247; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, XIII, 334; Fendik, Edward, *İktifau'l-Kanû' bimâ huve matbû'*, Ayetullâhi'l-'Uzmâ el-Mar'aşî, Kum 1988, I, 135-136.
- ³²⁸ *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 387.
- ³²⁹ *Îzâhu'l-Meknûn*, II, 503, 607; *Hediyyetu'l-Ârifîn*, II, 521; *el-A'lâm*, VIII, 140; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, XIII, 189; *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 220.
- ³³⁰ Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 170; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 387.
- ³³¹ İbn Ebî 'Usaybi'a, 'Uyûnu'l-'Enbâ', Thk. Nizâr Rıdâ, Dâru Mektebeti'l-Hayât, Beyrut tsz., s. 402-403.
- ³³² *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî* II, 220; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 170; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 387.
- ³³³ *Hediyyetu'l-Ârifîn*, II, 124; *el-A'lâm*, VI, 209; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, X, 249.
- ³³⁴ *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 387.
- ³³⁵ *el-A'lâm*, II, 321; *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî* II, 221; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 387.
- ³³⁶ Süleymaniye Ktp, Esad Efendi, Nr. 3281.
- ³³⁷ *el-A'lâm*, V, 6.
- ³³⁸ *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 388.
- ³³⁹ *a.e.*, I, 388.
- ³⁴⁰ *Mu'cemu'l-Muellifîn*, XI, 273.
- ³⁴¹ *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 388.
- ³⁴² *ed-Dav'u'l-Lâmi'*, III, 301-303; *Hediyyetu'l-Ârifîn*, I, 416-417; *Îzâhu'l-Meknûn*, I, 1; *el-A'lâm*, III, 164; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, IV, 300; *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî* II, 220; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 388.
- ³⁴³ Süleymaniye Ktp, Lala İsmail, nr. 580/2.
- ³⁴⁴ *ed-Dav'u'l-Lâmi'*, VIII, 67-69; *Şezerâtu'z-Zeheb*, VII, 228-229; *Îzâhu'l-Meknûn*, II, 229; *Hediyyetu'l-Ârifîn*, II, 189-190; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, X, 224.
- ³⁴⁵ *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 457.
- ³⁴⁶ *ed-Dav'u'l-Lâmi'*, XI, 266; *Hediyyetu'l-Ârifîn*, II, 196; *el-A'lâm*, VI, 117.
- ³⁴⁷ *el-A'lâm*, VI, 117.
- ³⁴⁸ es-Sehâvî, *et-Tuhfetu'l-Latîfe fî Târihi'l-Medîneti's-Şerîfe*, II, 16, <http://www.stqou.com/upload/view.php?file=9454e1fda9> (20.10.2010).
- ³⁴⁹ *a.e.*, II, 16.
- ³⁵⁰ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 220; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 170; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 388.
- ³⁵¹ *Hediyyetu'l-Ârifîn*, I, 134; *el-A'lâm*, I, 231; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, II, 133.
- ³⁵² *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 388.
- ³⁵³ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî* II, 220; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 170; *Câmi'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 388.
- ³⁵⁴ Süleymaniye Ktp, Hamidiye, nr. 1059, vr. 1-30, 31-41.

- ³⁵⁵ *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 388.
- ³⁵⁶ *Târîhu 't-Turâsi 'l- 'Arabî* II, 220; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 170; *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 389.
- ³⁵⁷ Süleymaniye Ktp, Fatih, nr. 5425, vr. 1-9.
- ³⁵⁸ *Târîhu 't-Turâsi 'l- 'Arabî*, II, 220; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 170; *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 389.
- ³⁵⁹ Yeşildağ, Abdussamed, *Şeyhulislam Mehmed Esad Efendi'nin Tahmîsleri ve Bânet Su'âd Tahmîsine el- 'Uryânî Tarafından Yapılan Şerh*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2010, s. 17-30; Yeşildağ, Abdussamed, "Şeyhulislam Mehmed Esad Efendi ve el-Kasîdetu'd-Dimyâtiyye Tahmîsi", *Nüşa*, yıl. X, sayı. 31, Ankara 2010, s. 7-16.
- ³⁶⁰ *Şeyhulislam Mehmed Esad Efendi'nin Tahmîsleri ve Bânet Su'âd Tahmîsine el- 'Uryânî Tarafından Yapılan Şerh*, s. 7-12 (Arapça Kısım).
- ³⁶¹ *Târîhu 't-Turâsi 'l- 'Arabî*, II, 220; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 170; *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 376.
- ³⁶² Süleymaniye Ktp, İbrahim Efendi, nr. 635; vr. 105a-125b.
- ³⁶³ Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 170.
- ³⁶⁴ *Hedîyyetu 'l- 'Ârifîn*, I, 168; *el-A 'lâm*, I, 162; *Mu 'cemu 'l-Muellifîn*, I, 289.
- ³⁶⁵ *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 389.
- ³⁶⁶ *Târîhu 't-Turâsi 'l- 'Arabî* II, 221; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 171; *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 389.
- ³⁶⁷ *Hedîyyetu 'l- 'Ârifîn*, I, 404; *Mu 'cemu 'l-Muellifîn*, IV, 265; *Osmanlı Müellifleri*, III, 455-457.
- ³⁶⁸ Kayseri 75. yıl İHK, Raşid Efendi, nr. 579, vr. 101b-112b; Nuruosmaniye Ktp, nr. 3714, vr. 31b-48b; Süleymaniye Ktp, Hacı Mahmud Ef., nr. 3847; Lala İsmail, nr. 728, vr. 135-143.
- ³⁶⁹ Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 170.
- ³⁷⁰ el-Muhibbî, *Hulâsatu 'l-Eser fi 'Âyânî 'l-Karnî 'l-Hâdî 'l- 'Aşer*, I-IV, Dâru Sâdır, Beyrut 1960, III, 235; *el-A 'lâm*, IX, 416; *Mu 'cemu 'l-Muellifîn*, VIII, 26; Yûsuf Emâl, *Ebû Mehdî 'Îsâ b. Abdîrrahman es-Sektânî*, <http://oloum-omran.ma/Article.aspx?C=10442> (e.t. 06.09.2012).
- ³⁷¹ *Târîhu 't-Turâsi 'l- 'Arabî* II, 221; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 170; *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 389; *Ebû Mehdî 'Îsâ b. Abdîrrahman es-Sektânî*, <http://oloum-omran.ma/Article.aspx?C=10442> (e.t. 06.09.2012).
- ³⁷² *Hedîyyetu 'l- 'Ârifîn*, I, 202; *el-A 'lâm*, IV, 99; *Mu 'cemu 'l-Muellifîn*, VI, 79; *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 383.
- ³⁷³ *Hedîyyetu 'l- 'Ârifîn*, I, 202.
- ³⁷⁴ *Îzâhu 'l-Meknûn*, I, 231, 257, 441, 494; II, 257, 579, 729; *Hedîyyetu 'l- 'Ârifîn*, II, 341; *Mu 'cemu 'l-Muellifîn*, XI, 227.
- ³⁷⁵ *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 389.
- ³⁷⁶ *el-A 'lâm*, VI, 126.
- ³⁷⁷ *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 390.
- ³⁷⁸ *Îzâhu 'l-Meknûn*, I, 37, 66; *Hedîyyetu 'l- 'Ârifîn*, II, 369; *el-A 'lâm*, VII, 105.
- ³⁷⁹ *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 390.
- ³⁸⁰ *Hedîyyetu 'l- 'Ârifîn*, I, 330-331; *el-A 'lâm*, II, 239; *Mu 'cemu 'l-Muellifîn*, III, 10.
- ³⁸¹ *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 390.
- ³⁸² Bazı kaynaklarda ölüm tarihi h.1277'dir. bkz. *el-A 'lâm*, I, 71; *Mu 'cemu 'l-Muellifîn*, I, 4.
- ³⁸³ *Hedîyyetu 'l- 'Ârifîn*, I, 41; *el-A 'lâm*, I, 71; *Mu 'cemu 'l-Muellifîn*, I, 4.
- ³⁸⁴ *Târîhu 't-Turâsi 'l- 'Arabî* II, 221; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 171; *Câmi 'u 'ş-Şurûh ve 'l-Havâşî*, I, 390.

- ³⁸⁵ *Câmi 'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 390.
- ³⁸⁶ *a.e.*, I, 390.
- ³⁸⁷ *Mu'cemu'l-Muellifîn*, II, 127.
- ³⁸⁸ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 221; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 170; *Câmi 'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 389.
- ³⁸⁹ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 221; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 170.
- ³⁹⁰ Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 171.
- ³⁹¹ *a.g.m.*, s. 171.
- ³⁹² *Câmi 'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 389.
- ³⁹³ *Târihu't-Turâsi'l-'Arabî*, II, 221; Kâ'b b. Zuheyr ve Kaside-i Bürde'si Üzerine Notlar I, s. 171; *Câmi 'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 389.
- ³⁹⁴ *Câmi 'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 391.
- ³⁹⁵ *Hedîyyetu'l-'Ârifîn*, II, 18; *Ebcedu'l-'Ulâm*, I, 1453; *el-A'lâm*, VI, 139; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, X, 28; *Câmi 'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 390.
- ³⁹⁶ Süleymaniye Ktp., Bağdatlı Vehbi, no. 1612; Esad Efendi, no. 3507, no. 3506, vr. 13-19, no. 3420, vr. 102-106, no. 1017; Fatih, no. 5425, vr. 10-19; Hacı Mahmud Efendi, no. 3768, vr. 84-93, no. 3852, vr. 5-11; Laleli, no. 3767, vr. 253-257; M. Arif-M. Murad, no. 57, vr. 59-63; Süleymaniye, no. 1034, vr. 9-17.
- ³⁹⁷ İbn Hacer el-'Askalânî, *ed-Dureru'l-Kâmine*, I-IV, Beyrut 1993, IV, 208; *Şezerâtu'z-Zehab*, VI, 108; *Keşfu'z-Zunûn*, I, 125, 559; *Hedîyyetu'l-'Ârifîn*, II, 149; *el-A'lâm*, VII, 34; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, XI, 269.
- ³⁹⁸ *Câmi 'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 391.
- ³⁹⁹ *a.e.*, I, 391.
- ⁴⁰⁰ *ed-Dureru'l-Kâmine*, IV, 216-223; *Hedîyyetu'l-'Ârifîn*, II, 33; *el-A'lâm*, VII, 38; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, XI, 273-274.
- ⁴⁰¹ *Câmi 'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 391.
- ⁴⁰² *Hedîyyetu'l-'Ârifîn*, II, 180-181.
- ⁴⁰³ *Câmi 'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 391.
- ⁴⁰⁴ *el-A'lâm*, III, 330.
- ⁴⁰⁵ *Hedîyyetu'l-'Ârifîn*, I, 741; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, VII, 219.
- ⁴⁰⁶ *Câmi 'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 391.
- ⁴⁰⁷ *el-A'lâm*, IV, 173; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, VI, 204.
- ⁴⁰⁸ *Câmi 'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 391.
- ⁴⁰⁹ *Hulûsatu'l-Eser fi 'Âyâni'l-Karni'l-Hâdi'l-'Aşer*, IV, 184-189; *Keşfu'z-Zunûn*, II, 1589; *Hedîyyetu'l-'Ârifîn*, II, 283-284; *Mu'cemu'l-Muellifîn*, VIII, 217.
- ⁴¹⁰ *Câmi 'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 392.
- ⁴¹¹ *Hedîyyetu'l-'Ârifîn*, I, 773.
- ⁴¹² *Câmi 'u's-Şurûh ve'l-Havâşî*, I, 392.
- ⁴¹³ *Şeyhulislam Mehmed Esad Efendi'nin Tahmisleri ve Bânet Su'âd Tahmisine el-'Uryânî Tarafından Yapılan Şerh*, s. 67-68.
- ⁴¹⁴ *a.e.*, s. 143-423 (Arapça Kısım).